

РОЗДІЛ 1. МІСЦЕ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ В ОПОДАТКУВАНІ УКРАЇНИ

1.1. Характеристика податкових ризиків в системі оподаткування України

Ризик породжується об'єктивно існуючими невизначеністю, конфліктністю, нестачею інформації на момент оцінювання, прийняття управлінських рішень, неоднозначністю прогнозів, змінами як в оточуючому середовищі, так і в самій системі, еволюційними трансформаційними процесами, нестачею часу для наукового обґрунтування значень економічних і фінансових показників та підтримки прийняття відповідних рішень.

Вивчаючи та враховуючи ризик у діяльності суб'єкта господарювання та податкової служби, необхідно мати чітке уявлення про його об'єкт, суб'єкт, джерела та його діалектичну об'єктивно-суб'єктивну структуру.

Об'єктивність ризику у фінансово-економічній, зокрема у податковій сфері [7, с. 46], ґрунтується на тому, що він існує в силу об'єктивних, притаманних економіці, категорій конфліктності, невизначеності, розпливчастості, відсутності вичерпної інформації на момент оцінювання та прийняття управлінських рішень.

Суб'єктивність ризику [7, с. 46] зумовлюється тим, що в економіці (бізнесі) та податкових відносинах задіяні реальні люди (державні службовці, управлінські команди, бізнесмени, інвестори тощо) зі своїм досвідом, психологією, інтересами, смаками, схильністю чи несхильністю до ризику, своєю поведінкою.

Об'єктами ризику [7, с. 47] є органи державної податкової служби України, ефективність та умови функціонування яких на перспективу оцінити у вичерпній повноті та з необхідною точністю неможливо.

Суб'єктами ризику [7, с. 47] виступають суб'єкти господарювання або колективи податкових органів України, які зацікавлені в якісних результатах керування податковими органами України (об'єктами ризику) і мають відповідну компетенцію щодо керування та прийняття відповідних рішень.

Джерела ризику [7, с. 47] – це чинники, фактори (процеси, явища), які спричиняють невизначеність, конфліктність у діяльності податкових органів України та відносинах із зовнішнім світом.

Враховуючи вищевикладене, можна взяти за основу наступне визначення податкового ризику. Податковий ризик – це економічна категорія, яка відображає характерні особливості податкових відносин, об'єктивно існуючих невизначеності та конфліктності, притаманних процесам цілепокладання, управління, прийняття рішень, оцінювання, що супроводжуються можливими загрозами та невикористаними можливостями як для держави, так власне і для платника податків.

Податковий ризик держави [20, с. 132] – це економічна категорія, яка характеризує невизначеність кінцевого результату діяльності щодо забезпечення надходжень коштів до бюджетів усіх рівнів, державних цільових фондів унаслідок можливого впливу (дії) на нього низки об'єктивних та/або суб'єктивних факторів, неефективного адміністрування податків та порушень податкового законодавства.

Податковий ризик платника податків належить до різновиду підприємницьких ризиків. Чинниками його можуть бути: зміна податкової політики, у результаті чого може збільшитись податковий тиск, і відповідно збільшитись податкове зобов'язання; можливість донарахувань платежів та штрафів за ненавмисне або навмисне порушення суб'єктом господарювання чинного законодавства; помилки та недоліки при плануванні, проектуванні та організації бізнесу.

Поняття “податковий ризик” [20, с. 132] передусім стосується платників податку, а не його отримувачів (держави, муніципалітетів та інших

органів місцевого самоврядування). Разом із тим управління й адміністрування податкових ризиків сприяють удосконаленню планування і прогнозуванню податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів (державного, регіонального й місцевого) у розрізі окремих податків, за регіонами, видами економічної діяльності, муніципалітетами. Це допомагає отримати повнішу картину того, наскільки “реальними є заплановані бюджетом податкові надходження” [31, с. 78]. Інакше кажучи, об'єктом нашого аналізу є мікрорівень – платники податків, яких доцільно згрупувати за ознакою рівня податкового ризику, тобто здатності платників сплачувати податки у сьогоdnішньому й майбутньому часі.

Вважаємо, що з точки зору макрорівня під податковим ризиком слід розуміти ймовірність втрат бюджетних надходжень унаслідок несплати податків їхніми платниками під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. У фінансовій літературі [20, с. 132] є спроби назвати цей ризик фіскальним, а не податковим.

Аналіз виявив, що податковий і кредитний ризики дуже подібні як за своєю сутністю, так і змістовністю [20, с. 132]. По-перше, кредитний ризик – це ймовірність настання такого фінансового стану позичальника, за якого він не може повністю або частково погасити свій борг перед кредитором. Між тим, як уже зазначалося, податковий ризик – це ймовірність настання такого фінансового стану, коли платник не може повністю або частково погасити свої податкові зобов'язання перед бюджетом.

По-друге, кредитний ризик, як і податковий, виникає як із об'єктивних, так і з суб'єктивних причин. Позичальник може свідомо маніпулювати із заставою кредиту, анкетними й паспортними даними тощо, а платник податку – свідомо приховувати від податкових органів свій реальний фінансовий стан (демонстрація збитковості чи низької рентабельності, завищення витрат, приховування доходів та ін.).

По-третє, позичальник і платник податку можуть у односторонньому порядку відмовлятися від виконання своїх фінансових зобов'язань

(кредитних або податкових), тому доцільно підтримати пропозицію щодо введення в науковий обіг терміна й поняття “податковий дефолт”.

Податковий дефолт [14, с. 545] – це такий стан платника податку, коли він не має необхідних фінансових ресурсів і тому, через неспроможність, відмовляється від виконання своїх податкових зобов'язань перед бюджетом. Зрозуміло, що податковий дефолт є або наслідком впливу на фінансовий стан платника податку об'єктивних (внутрішніх і зовнішніх) чинників, або суб'єктивних дій та мотивації (внутрішніх і зовнішніх).

Унаслідок впливу різних чинників податкові ризики дуже мінливі й тому потребують постійного моніторингу, аналізу, систематизації й актуалізації, тобто адміністрування.

Аналіз нормативно-правових актів податкового законодавства України дає змогу виділити такі види податкових ризиків [44, с. 43]:

- зменшення податкових зобов'язань;
- збільшення податкової заборгованості;
- податкове навантаження з податку на прибуток становить менш ніж 3%;
- наявність нульового або від'ємного значення в нарахуванні податку на прибуток;
- заявлено бюджетне відшкодування щодо ПДВ;
- за чисельності працюючих до п'яти осіб відношення позитивного сальдо між сумою податкового зобов'язання й сумою податкового кредиту щодо ПДВ до обсягів операцій, які оподатковуються за ставкою 20%, податкове навантаження по ПДВ становить менш як 5%;
- розмір податкового зобов'язання дорівнює розмірові податкового кредиту за місяць та обсяг поставок за цей місяць, більший від відповідної суми окремо по кожній області;
- невідповідність між даними звітів про використання спирту та розрахунки акцизного збору;

- невідповідність податкових зобов'язань даним Журналу обліку погашених податкових векселів;
- наявність і декларування в розрахунках акцизного збору неоподатковуваних оборотів та їхня невідповідність розшифровці таких оборотів;
- застосування нульової ставки оподаткування ПДВ при непідтвердженні факту перетину товарами митного кордону України;
- виявлення недостовірності даних, які містяться в податковій декларації;
- у разі, коли підприємство підлягає реорганізації або ліквідації;
- платник податку подав у встановленому порядку скаргу про порушення законодавства посадовими особами органу державної податкової служби під час проведення виїзної планової чи позапланової перевірки, в якій вимагає повного або часткового скасування результатів відповідної перевірки;
- щодо платника податків (його посадової особи) в порядку, встановленому законом, податковою міліцією заведено оперативно-розшукову справу;
- якщо стосовно посадових або службових осіб нижчого органу державної податкової служби, які здійснювали перевірку, розпочато службове розслідування або порушено кримінальну справу;
- при виникненні потреби в перевірці відомостей, отриманих від особи, що має правові відносини із платником податків;
- кількість найманих працівників;
- подання уточненої декларації;
- відношення розміру амортизаційних відрахувань до розміру скоригованого валового доходу (%);

- за результатами перевірок інших платників податків виявлено факти, які свідчать про порушення податкового законодавства;
- наявність арифметичних або методологічних помилок у податковій звітності;
- неподання або несвоєчасне подання платником податків податкової звітності.

Необхідно наголосити, по-перше, що останніх шість податкових ризиків сформульовано нечітко, некоректно й незрозуміло; по-друге, цей перелік податкових ризиків доповнюється чи уточнюється відповідно до бачення того чи іншого автора.

Так, Л. Карпов [46, с. 44] пропонує включити до офіційного переліку такі додаткові податкові ризики:

- неподання або несвоєчасне подання платіжних документів на сплату податків і платежів;
- різкі коливання розміру податкових платежів у різних податкових періодах за приблизно однакового обсягу реалізації;
- значне збільшення споживання матеріальних ресурсів при зменшенні або незначному збільшенні обсягів продукції, відображених у звітності;
- претендування на значні суми відшкодування ПДВ за малих активів і чисельності працівників, різноспрямованості господарської діяльності та значних оборотах виторгу;
- виявлення останньою перевіркою істотних порушень податкового законодавства;
- платники податків, стосовно яких є документи й інформація, що ставлять під сумнів походження їхніх коштів або свідчать про наявність порушень чинного законодавства;
- платники, необхідність перевірки яких зумовлена мотивованими запитами інших контролюючих органів;
- підприємства, які тривалий час не перевірялися;

- планування одночасних перевірок філій і підрозділів при перевірці головного підприємства.

Кирова О.А. [48, с. 31] пропонує свої дванадцять пропозицій щодо розширення переліку податкових ризиків:

- надання або отримання значних позичок, кредитів при невеликих (нульових) прибутках чи збитках;

- різноспрямована діяльність і значні виторги за малої чисельності працівників (5 – 10 осіб);

- середньомісячна заробітна платня найманих працівників при чисельності не менше 5 осіб нижча від прожиткового мінімуму;

- посередницька діяльність шляхом залучення двох і більше посередників;

- відсутність касового обороту для торговельних підприємств і підприємств послуг;

- наявність кількох приватних підприємців серед найманих працівників організації;

- одночасна перевірка організацій, у яких одна й та сама фізична особа є замовником, директором, приватним підприємцем, за наявності інших критеріїв ризику;

- отримання значної благодійної або безповоротної допомоги (якщо підприємство не належить до розряду громадських, неприбуткових);

- придбання значного за вартістю для даного підприємства рухомого чи нерухомого майна не забезпеченого відповідним прибутком;

- часта зміна (два й більше випадків протягом року) посадових осіб підприємства (директора й головного бухгалтера);

- часті письмові звернення (не менше двох разів протягом року).

Аналіз світової практики показав, що основним податковим ризиком, на який звертають увагу податківці, є відхилення даних платника податку від середньогалузевих фінансових показників (валових доходів, валових витрат, чисельності працівників, діапазону податкового навантаження тощо).

Отже, системно складений перелік податкових ризиків та їхній продуманий відбір для проведення моніторингу сприятимуть підвищенню їхньої ефективності щодо виявлення порушень податкового законодавства.

Отже, податкові ризики у сфері підприємництва й податкового контролю діяльності підприємницьких структур істотно відрізняються за походженням. Однак ефективне управління ними в кінцевому підсумку сприяє утвердженню цивілізованого підприємництва, обов'язком і відповідальністю якого є зміцнення демократичної держави та зростанню добробуту населення.

1.2. Система управління податковими ризиками в Україні

Система [14, с. 701] – це набір взаємопов'язаних і взаємозв'язаних частин, складених у такому порядку, що дозволяє відтворити ціле. Унікальною характеристикою при розгляді систем є внутрішні відносини між частинами.

Система управління загалом являє собою складний механізм впливу управляючої системи на систему, якою управляють, з метою отримання бажаного результату [39, с. 44]. Існують різні думки щодо використання терміна “система управління ризиком”. Деякі автори вважають, що з точки зору дослідження операцій словосполучення “управління ризиком” не має змісту, оскільки невизначеністю управляти не можна. Тобто, коли говорять про систему управління ризиком, йдеться про систему підтримки прийняття рішень того чи іншого суб'єкта, головне завдання якого полягає в максимальному зниженні ступеня невизначеності [39, с. 45].

Таке трактування системи управління ризиком дещо зменшує її призначення. Система управління ризиком, безперечно, включає процес прийняття рішень, однак на цьому її функції не обмежуються. Вона включає також подальший моніторинг ризикових позицій, порядок взаємодії

підрозділів в процесі виявлення та попередження ризиків, а також удосконалення методів нейтралізації будь-яких можливих наслідків ризиків.

Тому під час аналізу системи управління податковими ризиками доцільно використовувати як основний методологічний інструмент [7, с. 46] – системний підхід, тобто усесторонній підхід, який фокусує увагу не тільки на організації, але і на середовищі, що її оточує. Центральним поняттям системного підходу є поняття “система”, яке відображає суть того, що різні елементи, об’єднуючись, набувають нової якості, яка відсутня у кожного з них окремо. Нова якість виникає завдяки наявності зв’язків в системі, які переносять властивості кожного елемента системи всім іншим елементам.

В системі управління податковими ризиками об’єктом управління виступають соціальні цінності, на які спрямовані конкретні посягання у сфері оподаткування, що призводять до ненадходження коштів до бюджету чи державних цільових фондів [41, с. 274].

Що ж до суб’єктів в системі управління податковими ризиками, то вважаємо, що їх не можна ототожнювати з суб’єктами самих податкових ризиків. Так, якщо останніми виступають всі суб’єкти податкових правовідносин, що призводять до невиконання або неналежного виконання правил, установлених нормативно-правовими актами, що регулюють відносини у сфері оподаткування. Це [41, с. 275]: держава та державні органи, контролюючі органи в сфері оподаткування, інші органи, що беруть участь в процесі оподаткування, та платники податків. До суб’єктів управління податковими ризиками можна віднести представників державних податкових органів, які за допомогою різних прийомів і способів управління цілеспрямовано впливають на податкові ризики.

Такі зв’язки називають інтегральними, або системними. Система управління податковими ризиками являє собою сукупність взаємопов’язаних і взаємозалежних елементів, кінцевою метою існування яких є мінімізація податкових ризиків. Іншими словами, систему управління податковими ризиками можна охарактеризувати як сукупність методів, прийомів і заходів,

які дають змогу відповідною мірою прогнозувати ненадходження податкових платежів і приймати заходи з недопущення чи мінімізації порушень в сфері оподаткування. Система управління податковими ризиками передбачає здійснення багатьох процесів і дій, які являють собою елементи системи управління податковими ризиками (рис. 1.1). До них належить [60, с. 93]:

- визначення ризику;
- аналіз, оцінка і опис ризику;
- методи мінімізації ризику;
- моніторинг заходів попередження і протидії ризикам.

Найбільш складним і в той же час важливим елементом системи управління податковими ризиками є їх визначення, від якого залежить ефективність застосування таких елементів. Для визначення податкових ризиків застосовується метод систематизації платників згідно з визначеними стандартами за групами. Така систематизація ґрунтується на принципах мікрорівневого аналізу підприємств. Під час аналізу кожного підприємства відбирають основні критерії, які дають характеристику щодо нього: до якої галузі належить, якими видами діяльності займається це підприємство, які регіональні умови перебування, обсяг валових доходів, розрахунок бази оподаткування з урахуванням динаміки надходження за видами платежів протягом минулих періодів, зміна показників фінансово господарської діяльності тощо. Проводити аналіз діяльності платників податків необхідно з точки зору можливості ухилення від оподаткування, тобто наявності податкових ризиків. На підставі стандартних процедур такого аналізу буде можливим здійснення автоматизованого відбору платників податків для перевірок [60, с. 93]. Один з видів такого аналізу – автоматизована перевірка та аналіз податкової звітності платників податків.

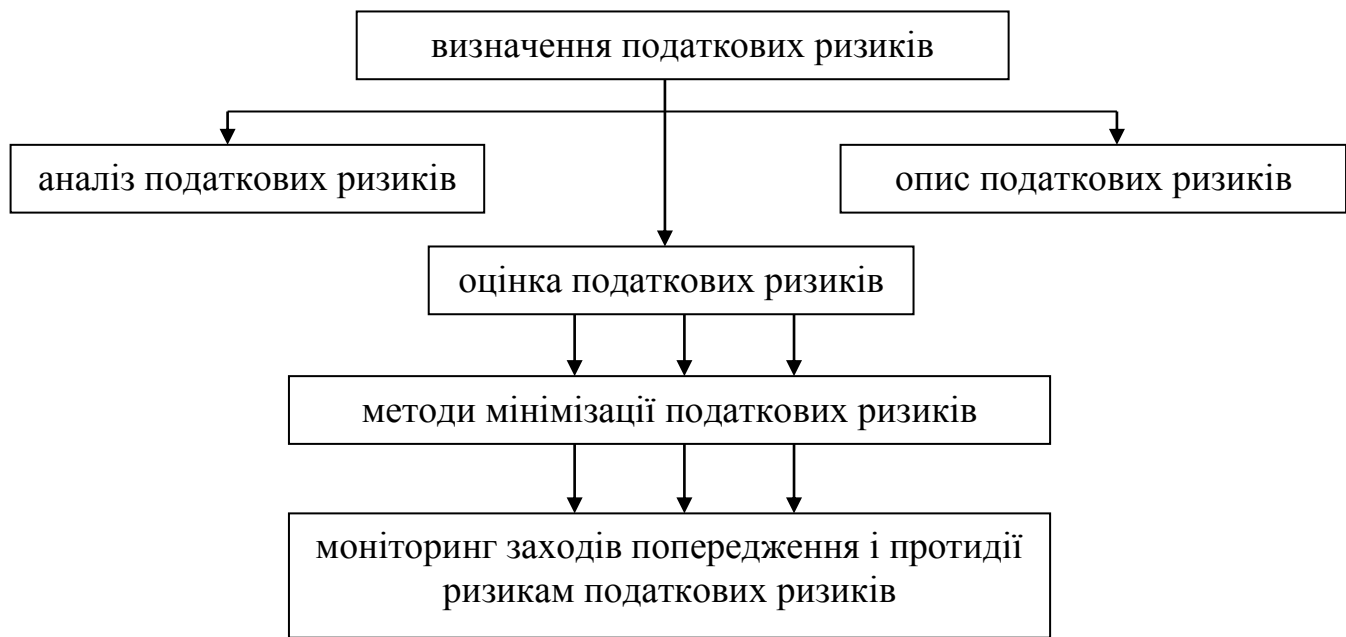

Рис. 1.1. Система управління податковими ризиками

Джерело: узагальнено на основі даних [60, с. 94]

Процес відбору платників податків за допомогою податкових ризиків дасть змогу мінімізувати вплив суб'єктивного фактора на відбір підприємств для податкового аудиту, забезпечить виявлення та попередження можливих порушень законодавства платниками податків на більш ранній стадії, при цьому сумлінні платники податків не зазнаватимуть безпідставних перевірок [61, с. 102].

Разом з тим автоматизована система податкових ризиків дасть можливість проводити групування платників податків за категоріями уваги: тих, хто вчасно та сумлінно сплачують податки, віднести до категорії законослухняних тих, хто допустив деякі порушення, віднести до категорії платників податків, які потребують відповідної уваги, та визначити категорію платників, які свідомо ухиляються від сплати податків, застосовуючи схеми мінімізації.

Отже, визначення податкових ризиків [30, с. 40] являє собою узагальнення результатів контролю та систематизацію недоліків і порушень нормативно-правових актів суб'єктами підприємництва у процесі господарської діяльності, схем ухилень від оподаткування, а також загальних ознак, що можуть вказувати на наявність таких порушень.

З огляду на те, що від правильності визначення податкових ризиків залежить ефективність подальшого їх аналізу і оцінки, необхідно виважено ставитися до отриманої інформації та враховувати, що порушення податкового законодавства умовно розподіляються на усвідомлені та неусвідомлені (арифметичні та методологічні). При цьому усвідомлені порушення мають тенденцію до вдосконалення з кожним днем, що обумовлено залученням висококваліфікованих фахівців, використанням найсучаснішої техніки тощо. Дослідження та викриття таких порушень лише методом проведення документальних перевірок не даватиме повного уявлення щодо діяльності підприємства [30, с. 41]. Тому необхідне обов'язкове проведення всебічного аналізу діяльності підприємства, на підставі якого можливо робити обґрунтовані висновки про додержання вимог податкового законодавства. Крім того, слід враховувати, що вірогідність навмисного ухилення від оподаткування та відповідно наявність податкового ризику перебуває у прямій залежності від імовірності виявлення такого порушення та міри відповідальності.

Слід відмітити, що збір і обробка інформації є важливим етапом процесу управління податковими ризиками для кожного елемента системи управління. Тому до її повноти і якості повинні пред'являтися особливі вимоги, оскільки відсутність об'єктивної інформації є одним із істотних факторів ризику, а прийняття рішення в умовах неповної інформації є джерелом додаткових втрат.

Особливу роль відіграє інформація в процесі кількісного і якісного аналізу та оцінка податкових ризиків [21, с. 41]. Якісний аналіз передбачає виявлення джерел і причин ризиків, потенційних клієнтів і зон ризиків, ідентифікацію всіх можливих ризиків, виявлення можливих негативних наслідків тощо. Результати якісного аналізу податкових ризиків слугують важливою вихідною інформацією для проведення їх кількісного аналізу, який передбачає чисельне визначення галузевих і загальних податкових ризиків.

Цей елемент системи управління дає змогу визначити імовірність ризиків і їх наслідків, провести кількісну оцінку ступеня ризиків та визначити їх допустимий рівень. В результаті проведення аналізу і оцінки кожного ризику отримують загальну картину податкових ризиків, імовірність їх виникнення і наслідків [21, с. 41].

Заключним елементом управління податковими ризиками є моніторинг заходів їх попередження і протидії. В основу розробки таких заходів повинні бути закладені результати всіх попередніх етапів роботи з ризиками. Крім того, необхідно враховувати, що на систему управління податковими ризиками впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. Системний підхід передбачає пошуки причин виникнення податкових ризиків, насамперед в зовнішньому середовищі. Так, зовнішніми факторами системи управління податковими ризиками є [21, с. 42]:

- макроекономічні фактори;
- специфіка формування податкової політики в державі;
- зарубіжний досвід управління податковими ризиками;
- нормативна база в сфері регулювання податкових ризиків.

Серед найбільш характерних оцінок зовнішнього середовища слід відмітити динамічність, розмаїтість та інтегрованість. Динамічність передбачає швидку змінність зовнішнього середовища. Тому основним завданням моніторингу податкових ризиків в цьому напрямку є створення адаптивної системи управління ризиками, яка не чинить опору змінам зовнішнього середовища, а змінюється разом з ними.

Отже, проведення попереднього аналізу та здійснення на його підставі розрахунку вірогідності порушення податкового законодавства є необхідним елементом визначення необхідності проведення податкового аудиту з точки зору фінансової доцільності, а відповідно – необхідною умовою для дотримання принципу найменшого втручання у діяльність суб'єкта підприємництва. Такий аналіз дасть змогу проводити цільовий аудит (направлений на викриття ймовірних порушень), зменшити ризик не

виявлення фактів перекручень у фінансовій звітності платника податків, підвищити якість податкової перевірки, тобто досягти максимального ефекту з мінімальними витратами.

Розмаїтість зовнішнього середовища пов'язана з тим, що податкова служба в процесі моніторингу податкових ризиків взаємодіє з іншими контролюючими органами, банками, органами влади тощо, які пов'язані між собою великою кількістю зв'язків – економічних, інформаційних, політичних, адміністративних, і постійно впливають одне на одного, тобто зовнішнє середовище є інтегроване. Отже, зміни в процесі взаємодії з будь-яким з цих суб'єктів призводять до змін відносин з іншими.

Щодо внутрішніх факторів системи управління податковими ризиками, то вони включають [21, с. 42]:

- специфіку діяльності державної податкової служби, її стратегію і тактику;
- організаційну структуру управління податковими ризиками;
- кваліфікацію персоналу, який займається моніторингом податкових ризиків тощо.

Тобто причини виникнення податкових ризиків у внутрішньому середовищі пов'язані із недоліками в діяльності органів податкової служби та в організації моніторингу податкових ризиків зокрема. Тому усунення таких недоліків разом з усуненням причин виникнення податкових ризиків в зовнішньому середовищі є важливою умовою попередження і протидії податковим ризикам.

Таким чином, ефективне управління податковими ризиками дає змогу створити партнерські відносини та атмосферу повної довіри і поваги між податковою службою та платниками податків із застосуванням заходів, які б сприяли безкомпромісному витісненню тіньового сектору економіки та створенню необхідних стимулів для його легалізації.

Впровадження системи аналізу діяльності платників податків в процесі управління податковими ризиками дасть можливість на підставі економіко-

математичних моделей здійснювати відбір суб'єктів господарської діяльності для податкового аудиту в автоматизованому режимі, що уможлиблюють мінімізувати вплив людського фактора при призначенні перевірки. При цьому програма перевірки включатиме лише питання, попередньо визначені за допомогою автоматизованої інформаційної системи, в яких мають бути зазначені можливі порушення податкового законодавства, що значно зменшить терміни перевірки. Крім того, зменшиться кількість перевірок для сумлінних платників податків, у яких вірогідність податкових ризиків є мінімальною. Сумлінні платники податків перевірятимуться з більшим інтервалом, а увагу працівників державної податкової служби буде сконцентровано на тих суб'єктах підприємницької діяльності, які застосовують у господарській діяльності схеми мінімізації та ухилення від сплати податків.

Отже, система управління податковими ризиками є важливим елементом вітчизняної податкової системи, що спрямований на забезпечення її сталого розвитку. Метою формування даної системи є мінімізація та протидія податковим ризикам в Україні.

Тобто зменшивши рівень податкових злочинів (ухилень від сплати податків) державна податкова служба збільшить рівень податкових надходжень до бюджету, що в свою чергу призведе до зростання економіки, зменшення тіньового сектору економіки.

Важливою проблемою є також недосконале податкове законодавство, що дозволяє законним шляхом здійснювати ухилення від оподаткування, зменшуючи доходи бюджету, тому на даному етапі необхідно також доопрацювати вітчизняне законодавство.

1.3. Міжнародний досвід попередження та протидії податковим ризикам

Фіскальні органи західних країнах накопичили унікальний за багатством ідей, обсягом інформації та якістю аналітичних матеріалів досвід попередження та протидії податкових ризиків. Податковим органам,

занепокоєним ризиками, пов'язаними з можливою втратою (зменшенням, обмеженням) податкових доходів, протистоять підприємницько-комерційні кола, в яких свої уявлення про ризики і загрози з їх боку. При цьому ризики мають особливості, що залежать від масштабів підприємства, а щодо окремих людей – від величини індивідуального багатства. За цими ознаками можна виділити три групи ризиків, властивих [49, с. 248]: (1) великому й середньому бізнесу; (2) малому бізнесу; (3) дуже багатим людям, свого роду економічним VIP-персонам. Що стосується звичайних платників, які сплачують податки з доходів за системою pay-as-you-earn, тобто в момент і за місцем отримання заробітної плати при посередництві роботодавця в ролі податкового агента, то ризики з боку цієї соціальної групи платників фіскальним інтересам держави практично не загрожують.

У центрі уваги перебувають великі платники вже тому, що завдяки ризикам ненароком можуть перетворитися у великих неплатників [49, с. 249]. Вони самі надають податковим ризикам значення важливої сторони податкового планування, здійснення якого робить більш складним законодавство і заходи державного регулювання й регламентації підприємницької діяльності особливо в кризові періоди. Ось чому ризики перетворюються в критичний фактор корпоративного менеджменту, перед яким стоїть завдання виявити ризики, визначити їх вплив, відповідно реагувати на загрози. І всі ці зусилля рафінованого, високопрофесійного менеджменту повинні нейтралізувати чи знешкодити податкові служби. Отже, для великих платників податкові ризики – це, по суті, всі обставини, за яких при допомозі податкових консультантів стає можливим так зване агресивне податкове планування.

Останнє ставить за мету реалізацію способів формально легального, але нелегітимного ухилення від сплати податків, тобто таких схем, що не викликають позитивного ставлення з боку суспільства й переслідуються органами влади. Перелік подібних схем за своєю чисельністю й різноманітністю є досить великим (табл. 1.1) [11, с. 54]. Маючи ризикових

платників, здатних завдати фіску великі збитки, органи податкової адміністрації наділені правом попереджувати та протидіяти податковим ризикам.

Таблиця 1.1

Податкові ризики та контрзаходи проти них у країнах ОЕСР

Джерела податкових ризиків	Стратегії протидії та попередження податковим ризикам
1	2
Інтенсивна міжнародна підприємницька активність (трансфертне ціноутворення, трансакції між філіалами, створення звільнених від податків і тимчасових бізнесових структур та ін.)	Цілеспрямоване навчання й належна підготовка платників податків. Знання існуючих правил і владних рішень щодо оподаткування
Комплексні виробничо-комерційні структури з роздільним декларуванням прибутків окремими філіалами	Підвищення рівня обслуговування платників податків шляхом надання кваліфікованої допомоги, чіткої та точної інформації напередодні подання податкових декларацій
Маніпуляції гібридними й похідними фінансовими інструментами (деривативами) та акціями	Інтенсифікація взаємодії та відкритий обмін інформацією з платниками, особливо з великими
Податкові пільги для окремих галузей (податкові кредити на наукові роботи, альтернативні види енергії та ін.) як додаткові можливості планування податків	Спеціалізоване оперативне обслуговування платників, особливо великих і мультинаціональних корпорацій, через електронні мережі в режимі online
Податкові пільги, запропоновані конкуруючими юрисдикціями, (дають право на іноземні податкові кредити та інші вигоди)	Законодавство, спрямоване на потенційно ризикову сферу, спрощення правил з метою зменшення ненавмисних помилок
Комп'ютеризовані й основані на Інтернет-технологіях види бізнесу та системи обліку (відривають економічну діяльність від певного місця, роздробляють трансакції)	Партнерство і взаємозв'язок з професіоналами податкової справи (юристами, бухгалтерами та ін.). Заохочення до дотримання установлених правил та рівня їх правосвідомості
Податковий менеджмент з боку корпорацій діє як прибутковий центр шляхом агресивного податкового планування (зниження ефективних податкових ставок, маніпулювання потоками готівки)	Концентрація на високоризикових галузях бізнесу, розробка технологій аудиту щодо особливо складних проблем, пов'язаних із невиконанням податкових зобов'язань
Маніпулювання національними системами правил бухгалтерського обліку та звітності в процесі міжнародних ділових операцій	Посилення обміну інформацією між платниками податків та розширення співробітництва з партнерами по договорах

1	2
Зниження ефективної податкової ставки з конкурентних міркувань	Групування проблем за ознакою складності виробничо-комерційних операцій з метою виявлення впливу на бізнес платників податків
Перегляд фінансової звітності на вимогу комісії по цінних паперах і біржах	Групування платників за результатами аудиту та виконання ними податкових зобов'язань упродовж певного періоду

Джерело: узагальнено автором за даними [11, с. 54]

Серед наведених у таблиці 1.1 узагальнюючих формулювань виділяється ще багато різноманітних і більш заплутаних ситуацій, що посилюють податкові ризики й створюють можливості обкрадання державної казни. Це лише частковий, не повною мірою деталізований перелік взаємно переплетених, комплексно діючих і рухливих причин податкових ризиків.

Коли підсумувати причини тих ризиків, які загрожують зменшенням податкових платежів, у першу чергу з боку великих платників, полягають у масштабності й складності діяльності останніх, а саме в складності: податкового законодавства, структури й організації бізнесу, систем бухгалтерського обліку і фінансування. Однак у зарубіжних заходах протидії податковим ризикам немає нічого архіваторського чи екстраординарного [11, с. 55]. Звичайні організаційні та контрольні технології, будучи приведені в систему й здійснювані цілеспрямовано, незважаючи на високий професіоналізм персоналу, забезпечують потрібну ефективність адміністрування податків.

Підходи до протидії податковим ризикам з боку фіскальних відомств мають свої національні особливості. Наприклад, у Франції запроваджено спеціальну процедуру *Rescrit Fiscal* – так званий фіскальний рескрипт [11, с. 56]. (Термін „рескрипт” походить із римського права у значенні відповіді імператора, що має силу закону на поставлене йому запитання). З метою попередження протиправних дій з боку платників податкова служба на їх прохання попередньо надає їм офіційну консультацію щодо контрактів чи

дій, в якій застерігає про можливі порушення законів і податкові ризики, роз'яснює податкові наслідки ділових операцій. Так Rescrit Fiscal забезпечує правомочність дій платника у складних, невідомих, малозрозумілих для нього обставинах. Аналогічні процедури протидії зловживанням і ризикам у сфері оподаткування передбачені податковим правом США і Великої Британії (Advance Ruling – завчасна порада, розпорядження) [11, с. 57], а також інших західних держав.

Крім того, Служба внутрішніх доходів (податкове відомство США) з 2007 р. використовує спеціальну програму «Галузеві проблеми – у фокус уваги» (Industry Issue Focus) [11], призначену для визначення й попередження податкових ризиків з боку великих платників, вартість активів яких перевищує 10 млн дол. Програма виникла як реакція на багатогранність, заплутаність, динамічність бізнесових операцій, викликаних глобалізацією економічної діяльності. Так, електронна декларація про прибутки фірми «General Electric» разом з іншими документами податкового звіту за 2009 р. у роздрукованому вигляді займає 24 тис. сторінок [11, с. 57].

За таких масштабів бізнесу й відповідних обсягів інформації при обмеженості ресурсів податкової служби великі корпорації, користуючись послугами своїх радників – юристів і бухгалтерів екстракласу, мають можливість применшувати свої податкові зобов'язання. У результаті виникає податковий розрив (tax gap) [11, с. 58] – різниця між сумою податку, що повинна бути сплачена відповідно до діючих нормами, і сумою фактично сплаченого податку.

Дати відповідь на подібний виклик може лише адресний аудит, спрямований на пошук ризиків, сконцентрованих у відносно вузькому колі платників податків, чому і відповідає стратегія програми Industry Issue Focus. Найбільш поширені, вже відомі податковій службі та судам зловмисні податкові притулки, укриття й трансакції (abusive tax shelters and transactions), призначені виключно для зниження податкових зобов'язань,

нараховують у США близько 30 видів [11, с. 58]. Символічно, що їх перелік в Інтернеті розміщено під піратським прапором.

У Нідерландах щодо платників, які викликають довіру, податкова адміністрація обмежується розглядом ризикових випадків у режимі реального часу. У Канаді близько 90 % загальної суми податкових платежів надходять від великих підприємств, кількість яких не перевищує 20 % всієї чисельності бізнесових одиниць [11, с. 58]. Тому ресурси фіскального відомства з виявлення податкових ризиків, у тому числі і шляхом опитування, зосереджені саме на цьому сегменті платників. У країні засновано експертні центри, розраховані на викриття схем агресивного податкового планування та розробку стратегій боротьби з ними. В Австралії [11, с. 59] надають перевагу гласності. З цією метою публікують огляди проблемних й високоризикових ситуацій в оподаткуванні, обговорюють їх на різних форумах, представники фіску проводить відкриті зустрічі та дискусії з питань податкових ризиків з вищими менеджерами 100 найбільших корпорацій.

Однак із консультативними послугами з боку податкової служби, що, звісно, не стане на заваді фіскальним вигодам держави, конкурують численні приватні адвокатські фірми й бухгалтерські контори. Їх завдання – фабрикація способів спустошення державної казни через зловредне податкове планування та пастки податкових ризиків. Так, за підрахунками британського дослідницького центру New Economics Foundation кожний фунт стерлінгів, який бухгалтер з оподаткування економить для клієнта при величині річного доходу останнього від 75 до 200 тис. ф. ст., перебуває в оборті завдяки ефектам мультиплікатора в 47 ф. ст. втрат для податкового відомства [11, с. 59]. Так що в цьому аспекті професія податкового консультанта, що перебуває на сторожі приватних інтересів, – одна із найбільш збиткових для держави.

Для фіску податкові ризики створюють як юридичні, так і фізичні особи. Серед останніх особливий інтерес викликає соціально відокремлена група найбільш багатих платників. Фахівці Австралійського податкового управління (Australian Taxation Office) за 12-бальною системою склали рейтингову шкалу інтенсивності податкових ризиків, пов'язаних із економічною діяльністю, доступною лише цій категорії платників. Результати такої диференціації ризиків викликають інтерес у соціально розшарованого за критерієм майнової нерівності українського суспільства. Градація тринадцяти найбільш ризикових ситуацій, що виникають при зменшенні ступеня ризиковості, має такий вигляд (табл. 1.2) [11, с. 59].

Таблиця 1.2

Найбільш поширені джерела ризиків з боку багатих платників

Види ризикових ситуацій	Порядковий номер за масштабом ризику/кількість балів
1	2
Маніпуляції величиною збитків через механізми внутрішньогрупових трансферів («серед своїх»)	1 / 12
Розміщення активів у країнах-офшорах	2 / 8
Створення збитків через списання безнадійних боргів	3 / 8
Різні способи заниження суми доходу і прибутку	4 / 8
Штучне створення збитків через дослідницькі й інвестиційні знижки суми прибутку	5 / 7
Внутрішньокорпоративний перевід оподаткованого прибутку на рахунки збиткових філіалів	6 / 7
Маніпулювання рухом капіталу для того, щоб показати у звітності неоподатковуваний прибуток	7 / 7
Зміни вартості та незвичайні трансакції з метою мінімізації податку з доходів	8 / 6
Мінімізація оподаткування інших активів	9 / 6
Зміни вартості та незвичайні трансакції з метою мінімізації податку на капітал	10 / 5
Реструктуризація даної соціальної групи, викликана появою нових важливих ризикових проектів	11 / 5
Розподіл власності, створеної за рахунок прибутку від резервного	12 / 5

капіталу і переданої на довірче управління	
Розподіл власності, створеної за рахунок розподілу капіталу готівкою (в межах даної соціальної групи)	13 / 5

Джерело: узагальнено автором за даними [11, с. 59]

Розробивши таку таблицю, австралійські економісти претендують на науковий пріоритет у цій сфері знань. У результаті, пишуть вони, «віриться, що дуже багаті люди загалом більш обережні в своїх податкових справах, коли перебувають під мікроскопом програми виявлення податкових ризиків, спеціально призначеної для них» [11, с. 59]. Оскільки вичерпний до найменших деталей перелік існуючих і потенційно можливих ризиків навряд чи можна скласти, необхідно зосередити увагу на найбільш небезпечних із них.

Аналогічні відображеним у табл. 1.2 або близькі до них ділові технології відомі й вітчизняним бізнесменам. Але симптоматично, що серед податкових ризиків, відомих в Австралії, немає жодного, пов'язаного з корупційними схемами і/або штучними банкрутствами, такими небезпечними для української казни. У зв'язку з цим доцільно нагадати, що за рівнем корумпованості Австралія в 2018 р. зайняла серед 180 країн світу достойне 8-е місце, а Україна – 117-е [11, с. 59]. Таким чином, не лише схожі фактори спричиняють податкові ризики, скрізь завдяки тиску міжнародних організацій (ОЕСР, МВФ, Світовий банк, Євросоюз та ін.) діють і подібні методи аналізу та контролю над ними. Щоправда, в Україні немає системності, компетентності, послідовності й наполегливості, немилосердної строгості законів і невідворотності покарань, здатних відчутно приборкати охочих до трансформації податкових зобов'язань у джерела приватних доходів і прибутків. На Заході саме ці фактори стають бастіоном, який нелегко подолати всім любителям пожитися за державний кошт.

Щодо попередження та протидії податковим ризикам в Німеччині, то вже реалізовані наступні заходи [8, с. 116]: онлайн бази даних з випадками шахрайства з ПДВ (ZAUBER); загальнонаціональні онлайн інформаційної

системи, де внесені ім'я, адреса всіх зареєстрованих платників податків (LUNA); кваліфіковані реєстрації за допомогою універсальних контрольних списків; федеральний центральний офіс (Kuss) координує випадки шахрайства за схемою каруселі з аналогічними підрозділами у всіх федеральних землях; федеральний центральний офіс аналізує незареєстровану комерційну діяльність в веб-просторі (наприклад, eBay), використовуючи веб-гусеничні системи Xpider; зворотне оподаткування для різних галузей (наприклад: будівництво); законодавча база для перевірок без попереднього оголошення; системи управління ризиками (risk management systems (RMS)). Серед цих заходів податкові органи федеральних земель збираються створити універсальну систему попередження та протидії податковим ризикам (RMS) якомога скоріше в кожній федеральній землі [8, с. 116]. Основне завдання полягає у виявленні випадків високих ризиків з ПДВ.

Колосальний досвід Німеччини з інформатизації, комп'ютеризації та створенні нових продуктів для податкових органів могла б перейняти і Україна. Державі необхідно виділяти відповідні ресурси, а також залучати до програмних розробок перспективну молодь [8, с. 118]. Але, на жаль, склалася тенденція до виїзду вчених за кордон, де існують ширші можливості розвитку їх здібностей.

Попередження та протидії податковим ризикам в Нідерландах - це невід'ємна частина контролю і забезпечення стратегії нідерландської податкової та митної адміністрації (the Dutch Tax and Customs Administration) [15, с. 26]. Організація попередження та протидії податковим ризикам складається з чотирьох частин: (1) Податок на дохід та та корпоративний прибутковий податок; (2) ПДВ і податку на заробітну плату; (3) Матеріальні ризики і (4) Знання. Матеріальні ризики створюють сигнал в регіональних податкових офісах. Основою матеріальних ризиків може бути кореляція між наявними даними внутрішніх і зовнішніх джерел та професійним судженням регіональних податкових аудиторів. В Організації попередження та протидії

податковим ризикам важливо як «що» повинно бути зроблено, так і «як» це зроблено [15, с. 28]. Саме тому цикл навчання включений в здійснення їх адміністрування.

Цикл навчання використовується для розширення можливостей співробітників Організації адміністрування ризиків та регіональних податкових управлінь робити вибір і приймати заходи на основі спостереження, роздумів, концептуалізації та експериментів [54, с. 76]. Співробітники Організації адміністрування ризиків та регіональних податкових управлінь використовують бази даних ризиків для запису і консультації по ризиках. База даних про ризик - це комп'ютерна програма, яка записує весь «життєвий цикл» ризику. Важливо знати і реагувати на події всередині DTCA і в суспільстві в процесі виявлення ризиків, відбору та розвитку.

Таким чином, з усіх вище розглянутих підходів до попередження та протидії податковим ризикам зарубіжних країн можна взяти багато корисного і для України. Особливо ми звертаємо увагу на досвід Німеччини і Нідерландів. По-перше, необхідно більше уваги звертати на дослідження у сфері виявлення ризиків при адмініструванні податків і розробку заходів щодо їх мінімізації. Відповідна робота повинна проводитися на основі податкової інформації. З урахуванням отриманої інформації повинен затверджуватися податковий план суб'єкта господарювання. Доцільно також розділити виникнення ризиків окремо в північному, східному, південному і західному регіонах. Оскільки кожний регіон має свої особливості (наприклад, демографічні тощо) і відповідно види і масштаби ризиків будуть різними.

Висновки до першого розділу

Податкові ризики у сфері підприємництва й податкового контролю діяльності підприємницьких структур істотно відрізняються за походженням. Однак ефективне управління ними в кінцевому підсумку сприяє утвердженню цивілізованого підприємництва, обов'язком і відповідальністю

якого є зміцнення демократичної держави та зростанню добробуту населення.

Система управління податковими ризиками є важливим елементом вітчизняної податкової системи, що спрямований на забезпечення її сталого розвитку. Метою формування даної системи є мінімізація та протидія податковим ризикам в Україні. Тобто зменшивши рівень податкових злочинів (ухилень від сплати податків) державна податкова служба збільшить рівень податкових надходжень до бюджету, що в свою чергу призведе до зростання економіки, зменшення тіньового сектору економіки.

З розглянутих підходів до попередження та протидії податковим ризикам зарубіжних країн можна взяти багато корисного і для України. Особливо ми звертаємо увагу на досвід Німеччини і Нідерландів. По-перше, необхідно більше уваги звертати на дослідження у сфері виявлення ризиків при адмініструванні податків і розробку заходів щодо їх мінімізації. Відповідна робота повинна проводитися на основі податкової інформації. З урахуванням отриманої інформації повинен затверджуватися податковий план суб'єкта господарювання. Доцільно також розділити виникнення ризиків окремо в північному, східному, південному і західному регіонах. Оскільки кожний регіон має свої особливості (наприклад, демографічні тощо) і відповідно види і масштаби ризиків будуть різними.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПОДАТКОВИМ РИЗИКАМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «УСК «КНЯЖА ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП»

2.1. Методика оцінювання впливу податкових ризиків на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Важливим етапом в процесі управління податковими ризиками на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є їхнє оцінювання, тобто кількісне (числове) визначення рівня впливу окремих видів податкових ризиків за допомогою математичних методів. Основними з них є статистичні методи, а також методи експертних оцінок, моделювання, аналогій та аналізу витрат.

Статистичні методи базуються на наявності інформації про діяльність підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» в контексті податкового планування за попередні періоди (звичайно, якщо в минулому здійснювались певні заходи мінімізації податкових платежів). І на основі цієї інформації знаходять різні статистичні показники та закономірності (коефіцієнти, індекси, динаміку тощо).

Методи експертних оцінок, які є досить поширеним не лише в економіці, а й в інших науках, базуються на отриманні бальних оцінок ризиків податкового планування суб'єкта господарювання ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» від провідних експертів у цій галузі.

Методи моделювання полягають у тому, що об'єкт дослідження (наприклад ризикову схему мінімізації податків) представляють в спрощеному вигляді, зручному для отримання висновків щодо можливого оцінювання ризиків господарської діяльності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Сутність методів аналогій полягає у використанні вже відомої інформації щодо певних ризикових схем мінімізації податків у минулому та здійсненні на основі цієї інформації кількісної оцінки ризиків. У разі застосування методів аналізу витрат розглядають співвідношення витрат та доходів з погляду господарської діяльності суб'єкта господарювання ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». На основі такого співвідношення виділяють сфери (зони) податкових ризиків підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Аналіз економічної літератури, присвяченої проблематиці ризиків показує, що кількісно ризики вимірюють як в абсолютних, так і у відносних величинах. В абсолютному вираженні податкові ризики на підприємстві можна виміряти як величину прогнозованих збитків від реалізації концепції податкового планування на підприємстві загалом, та в процесі застосування певних інструментів податкового планування зокрема. У відносному вираженні податкові ризики на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» оцінюються безрозмірними показниками як співвідношення між двома або декількома абсолютними величинами. Крім того, величину податкового ризику на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» можна оцінити як добуток несприятливих наслідків реалізації концепції податкового планування на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» та імовірністю настання цих наслідків.

Для того, щоб оцінити ступінь прийнятності та доцільності податкових ризиків на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» пропонуємо шкалу ризиків податкового планування на підприємстві залежно від величини імовірних витрат (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Шкала податкових ризиків суб'єкта господарювання ПАТ «УСК
«Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Ризики податкового планування	Несприятливі наслідки для суб'єкта господарювання	Несприятливі наслідки для посадових осіб підприємства
-------------------------------	---	---

суб'єкта підприємництва		
1	2	3
Нульовий	Відсутність негативних наслідків та штрафних санкцій, які можуть бути накладені на підприємство, в результаті застосування інструментів податкового планування	Відсутність негативних наслідків та штрафних санкцій, які можуть бути накладені на посадових осіб підприємства, в результаті застосування інструментів податкового планування
Допустимий	Адміністративна відповідальність за порушення податкового законодавства в розмірі від мінімальних штрафів до суми чверті активів підприємства	Адміністративна відповідальність за порушення податкового законодавства в розмірі штрафу

Продовження табл. 2.1

1	2	3
Високий	Адміністративна відповідальність за порушення податкового законодавства в розмірі, більше суми чверті активів підприємства, але менше половини активів суб'єкта господарювання	Позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років
Критичний	Адміністративна відповідальність за порушення податкового законодавства в розмірі штрафних санкцій, що перевищують суму половини активів підприємства	Кримінальна відповідальність у вигляді примусових виправних робіт на строк до 2 років
Катастрофічний	Ліквідація суб'єкта господарювання	Кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років з конфіскацією майна

Джерело: узагальнено автором на основі даних ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Відповідно до наведених загальнонаукових математичних методів оцінювання ризиків податкового планування на підприємстві для додаткового доповнення шкали ризиків в процесі прийняття рішень щодо реалізації певних ризикових схем податкового планування необхідно визначити імовірність настання несприятливих наслідків як для суб'єкта господарювання, так і для його посадових осіб.

Однак, оцінювання податкових ризиків ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» в практичній діяльності є досить складним етапом у процесі управління цими ризиками, оскільки у кожній конкретній ризиковій ситуації необхідно враховувати всі об'єктивні та суб'єктивні фактори, що визначають рівень ризикованості податкових правовідносин та негативно впливають на результати господарсько-фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Таким чином, оцінювати ризики податкового планування на підприємстві доцільно на основі різних підходів (комплексно) з урахуванням існуючих можливостей та перспектив науково обгрунтованого інформаційного забезпечення податкового планування на підприємстві.

Для того, щоб оцінити величину можливих втрат від податкового ризику ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» необхідно розглянути існуючі способи аналізу ризиків і обрати ті з них, які можуть бути використані для оцінки податкових ризиків.

При оцінці ризику ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» аналізують дві його складові: вірогідність настання і характер збитку. Вірогідність настання ризику може бути визначена об'єктивним або суб'єктивним методом. Об'єктивний метод визначення вірогідності заснований на обчисленні частоти, з якою відбувається ризикова подія.

Суб'єктивний метод визначення вірогідності заснований на використанні різних припущень: думок того, хто оцінює, його особистого досвіду, оцінки експерта і тому подібне. Коли вірогідність визначається суб'єктивно, то різними суб'єктами аналізу може встановлюватися різне її значення для однієї і тієї ж події. Визначення характеру збитку навіть у разі суб'єктивної оцінки має заснований на припущеннях вартісний вираз.

Як суб'єктивні методи аналізу рівня ризиків можливе застосування таких якісних методів, як аналогії, “Due Diligence”, “дерева рішень”, “Монте-Карло” [39, с. 76].

У загальному методи впливу на всі види податкових ризиків на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» можна подати у вигляді схеми (табл. 2.2).

На завершальному рівні управління податковими ризиками суб'єкта господарювання ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є оцінювання його результатів. На цьому етапі необхідно зібрати й опрацювати інформацію щодо впроваджених на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» схем мінімізації податкових платежів, а також щодо ризиків їхньої реалізації, зокрема й тих, які призвели до негативних наслідків. На основі зібраної та опрацьованої інформації аналізують обставини, що призвели до втрат та збитків. Доцільно також зіставити витрати, які були понесені підприємством для запобігання негативних наслідків ризиків податкового планування, із отриманими вигодами. Процес управління податковим ризиком ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», спрямований на досягнення допустимої його величини, повинен базуватися на аналізі ризикоутворюючих факторів і оцінкою окремих видів податкових ризиків, на основі якої доцільно приймати рішення про необхідність розробки заходів щодо їх нейтралізації.

Таблиця 2.2

Методи впливу на ризики податкового планування суб'єктів
господарювання

№ з/п	Види методів впливу	Характеристика впливу
1	2	3
1	Прийняття	Здійснення оптимізації податкових платежів відповідно до методів та напрямів податкового планування, або лише за окремим напрямом мінімізації, незважаючи на різні види ризиків, які при цьому можуть виникати
2	Зниження	Розподіл ризиків – створення структур-сателітів, у яких здійснюють оптимізацію та мінімізацію податкових платежів, завдяки чому знижуються ризики
		Створення резервів – резервування коштів для покриття ймовірних збитків заздалегідь

		Здобуття додаткової інформації дасть змогу ефективно мінімізувати й оптимізувати платежі підприємства в бюджети різних рівнів та єдиний соціальний внесок, а також знизити ризики, які при цьому виникають
3	Уникнення	Відмова від запланованих заходів мінімізації податкового навантаження на підприємство через можливість певних видів ризиків

Джерело: узагальнено автором за даними ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Формування оцінки податкових ризиків ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» може базуватися на використанні деяких загальних методів оцінки фінансових ризиків, але повинно носити ситуативний характер. По-перше, перелік оцінюваних податкових ризиків залежить від завдань здійснюваного виду податкового планування, а також цілей управління податковими ризиками, встановлюваних в конкретній ситуації стосовно або до діяльності підприємства в цілому, або до певної її складової, або навіть до певної трансакції. По-друге, цілі і завдання здійснюваного виду податкового планування в конкретній ситуації визначають також і показник цільової функції, на оптимізацію якого спрямований процес податкового планування та управління податковим ризиком. По-третє, в кожній конкретній ситуації на основі аналізу масиву даних, доступного для використання в якості інформаційного джерела проведення оцінки, вирішується питання про застосовність певних методів оцінки фінансових ризиків в процесі податкового планування.

Таким чином, запропонований методичний підхід дозволяє враховувати цілі і завдання податкового планування ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», що знаходять відображення у встановленні допустимого рівня податкового ризику, а також передбачає можливість вибору моделей цільових функцій для виміру рівня податкового ризику і методів їх безпосередньої оцінки в залежності від розв'язуваних завдань і вихідного інформаційного масиву.

Питання про розмір прийняттого рівня ризику, відповідного якогось балансу між очікуваною вигодою і загрозою втрат, повинен вирішуватися стосовно індивідуальної ситуації, яка детермінується такими ключовими факторами: завдання податкового планування, здійснюваного в даній ситуації (об'єктивний аспект); індивідуальна схильність менеджерів (власників) до прийняття / неприйняття ризику (суб'єктивний аспект).

За результативні показники (цілових функцій) податкового планування пропонуємо використовувати не тільки традиційний показник величини нарахованих податків, але і такі критерії: чистий прибуток; відносний рівень податкового навантаження; величина дисконтованого грошового потоку. При цьому на основі критичного аналізу теорії і практики розрахунку рівня податкового навантаження аргументами на користь використання моделі визначення рівня податкового навантаження є відносини сукупної величини нарахованих податків (включаючи непрямі, але без урахування податку на доходи фізичних осіб) до доходів (включаючи виручку від реалізації продукції, доходи від операційної діяльності).

Аналіз сучасних методів оцінки фінансових ризиків дозволив виділити наступні методи, які, на нашу думку, можуть бути адаптовані для оцінки ризику в податковому плануванні: експертні оцінки, рейтинговий метод і аналогії, що відносяться до якісних методів оцінки, а також імітаційне моделювання, аналіз чутливості, побудова дерева рішень та визначення точки беззбитковості з урахуванням податкового фактору, що відносяться до кількісних методів.

Для підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» дуже важливим є оцінка ризику суттєвого викривлення на стадії планування завдання з податкового аудиту. Високі рівні властивого ризику та ризику контролю, як правило, свідчать про наявність ризику суттєвого викривлення податкової звітності, в тому числі внаслідок шахрайства.

Ризик може бути оцінений групою із завдання як значний. Значний ризик – це ідентифікований та оцінений групою із завдання ризик суттєвого

перекручення податкової звітності, що за судженням членів групи із завдання, потребує їх спеціального розгляду.

У разі отримання високих значень властивого ризику і ризику контролю слід організувати перевірку податкової звітності таким чином, щоб знизити наскільки можливо величину ризику невиявлення викривлень і, тим самим, знизити загальний аудиторський ризик до прийнятної значення. Для цього необхідно збільшити рівень достатності облікових доказів у ході процедур перевірки по суті. При низьких значеннях властивого ризику і ризику контролю група із завдання має право допустити більш високий рівень ризику невиявлення.

Згідно зі значеннями коефіцієнтів чутливості (еластичності) податкового навантаження до зміни певних факторів, найбільш значимим фактором, що викликає сильна зміна податкового навантаження, серед досліджених показників, є рівень змінних витрат, що визначає зміна ПДВ, прийнятого до відшкодування.

Пропоновані методи вимірювання податкових ризиків ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» дозволяють:

- 1) виділити найбільш значущі ризики для платника податків з метою розробки превентивних заходів щодо їх нейтралізації;
- 2) отримати кількісну оцінку ризиків по сукупності платників податків;
- 3) врахувати податковий фактор при обґрунтуванні фінансових планів розвитку господарюючого суб'єкта, зокрема за допомогою оцінки ризику відхилень від плану податкових відрахувань і рівня податкового навантаження, у тому числі під впливом зміни певних економічних чинників;
- 4) підвищити якість прийнятих рішень в області управління податками, а також ризик-менеджменту на основі аналізу відповідності оцінки податкового ризику допустимому рівню і коректування заходів, що проводяться в рамках податкового планування, при виявленні неприпустимого рівня ризику.

Управління податковими ризиками ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» – це сукупність методів, способів, прийомів і заходів економічного й організаційного характерів, спрямованих на дослідження різних видів ризиків податкового планування на підприємстві, та зниження їхніх негативних впливів при несприятливих подіях.

Управління податковими ризиками ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» можна вважати частиною ризик-менеджменту підприємства, що здійснюють послідовним застосуванням загальних функцій менеджменту (планування, організування, мотивування, контролювання і регулювання), із дотриманням основних правил (не можна ризикувати більше, ніж це дають змогу власні засоби (капітал): не слід ризикувати більшим заради меншого: необхідно обдумувати можливі наслідки ризиків) та принципів (максимізації аналізу можливих причин і чинників виникнення ризиків: мінімізації спектру можливих ризиків та ступеня їхнього впливу: адекватності швидкої реакції на зміни: прийняття тільки обґрунтованого ризику).

У сучасних умовах управління податковими ризиками ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» стає особливо значущим, оскільки дозволяє скоротити обсяг податкових донарахувань за результатами перевірок, які можуть стати особливо важкими для компаній, що зазнають проблеми з поточною ліквідністю. У міру посилення міжнародної інтеграції українських компаній і їх виходу на міжнародні ринки капіталу очікують подальшу трансформацію податкових функцій українських компаній. Швидше за все, пріоритетними завданнями для ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у найближчі роки стане системне управління податковими ризиками та підвищення ефективності оподаткування. Однак ті переваги, які дає бізнесу ефективне управління податковими ризиками й зобов'язаннями, роблять це завдання однією з найбільш пріоритетних для українських підприємств в умовах кризи.

2.2. Аналіз податкових платежів ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» до бюджетів як основа попередження та протидії впливу податкових ризиків на підприємство

Загальна система оподаткування, обліку та звітності - даний вид оподаткування використовує у своїй діяльності підприємницькій діяльності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». Податкові платежі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за 2017 - 2019 роки представимо у вигляді табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Податкові платежі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за 2017-2019 роки

Показники	Од. вим.	приріст
1. Податок на прибуток	грн.	
2017 рік	663	+527
2018 рік	371	-292
2019 рік	540	+169
2. ПДВ	грн.	
2017 рік	6690	-5519
2018 рік	9758	+3068
2019 рік	13098	+3340
3. Плата за землю	грн.	
2017 рік	1332,43	+300,03
2018 рік	9576,7	-8244,3
2019 рік	12305,1	+2728,4
4. Акцизний податок		
2017 рік	-	-
2018 рік	-	-
2019 рік	-	-
6. Збір за спеціальне використання води	грн.	
2017 рік	727	+77
2018 рік	1140	+413
2019 рік	780	-360
7. Екологічний податок	грн.	
2017 рік	192	+106
2018 рік	195,45	+5,45
2019 рік	195	-0,45
8. Єдиний соціальний внесок	грн.	
2017 рік	-	-
2018 рік	2516	-
2019 рік	4150	+1634
9. Збір за першу реєстрацію транспортного засобу	грн.	

Продовження табл. 2.1

1	2	3
---	---	---

2017 рік	638,9	-401,1
2018 рік	969	-308,8
2019 рік	1490	+521

Джерело: узагальнено на підставі [додатків А-І].

Виходячи з даних табл. 2.3 можна сказати, що по мірі того, як ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» починає більш активну діяльність, яка сприяє збільшенню оподаткованого прибутку, починають рости суми податків і зборів, які сплачує підприємство. У 2019 році спостерігається збільшення розміру по податку на прибуток порівняно з 2018 роком на 132,3%, але у цьому періоді спостерігається зменшення розміру ПДВ на 32,0%. Сума податку за першу реєстрацію транспортних засобів також змінилася у 2017 сягала 864 грн., а у 2018 році – 1685 грн.

Видно, що в динаміці років 2017 - 2019 збільшилася плата за спеціальне використання води на 80 грн., а екологічний податок, навпаки, зменшився на 0,45 грн. Також збільшилися відрахування на соціальні заходи на 864,9 грн. і у 2006 році склали 425,1, у порівнянні з 2017 роком, коли дорівнювали 1490 грн.

Отже, з наведеної таблиці видно, що, взагалі порівняно з 2017 роком у 2019 році загальна сума податкових платежів збільшилася на 179955,3 грн. або на 363,4%.

Характеризуючи загальну систему оподаткування ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», можна сказати, що остання максимально враховує економічні показники діяльності підприємства - в більшості випадків у платника податків ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» не виникає великих податкових зобов'язань. Систему елементів податкового механізму ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» представлено на рис. 2.1. До додаткових елементів податкового механізму ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» належать:

- а) податкові пільги;
- б) предмет, база, одиниця оподаткування;
- в) джерело сплати податку;

- г) методи, терміни і способи сплати податку;
- д) особливості податкового режиму;
- е) бюджет чи фонд надходження податку (збору);
- ж) особливості податкової звітності.

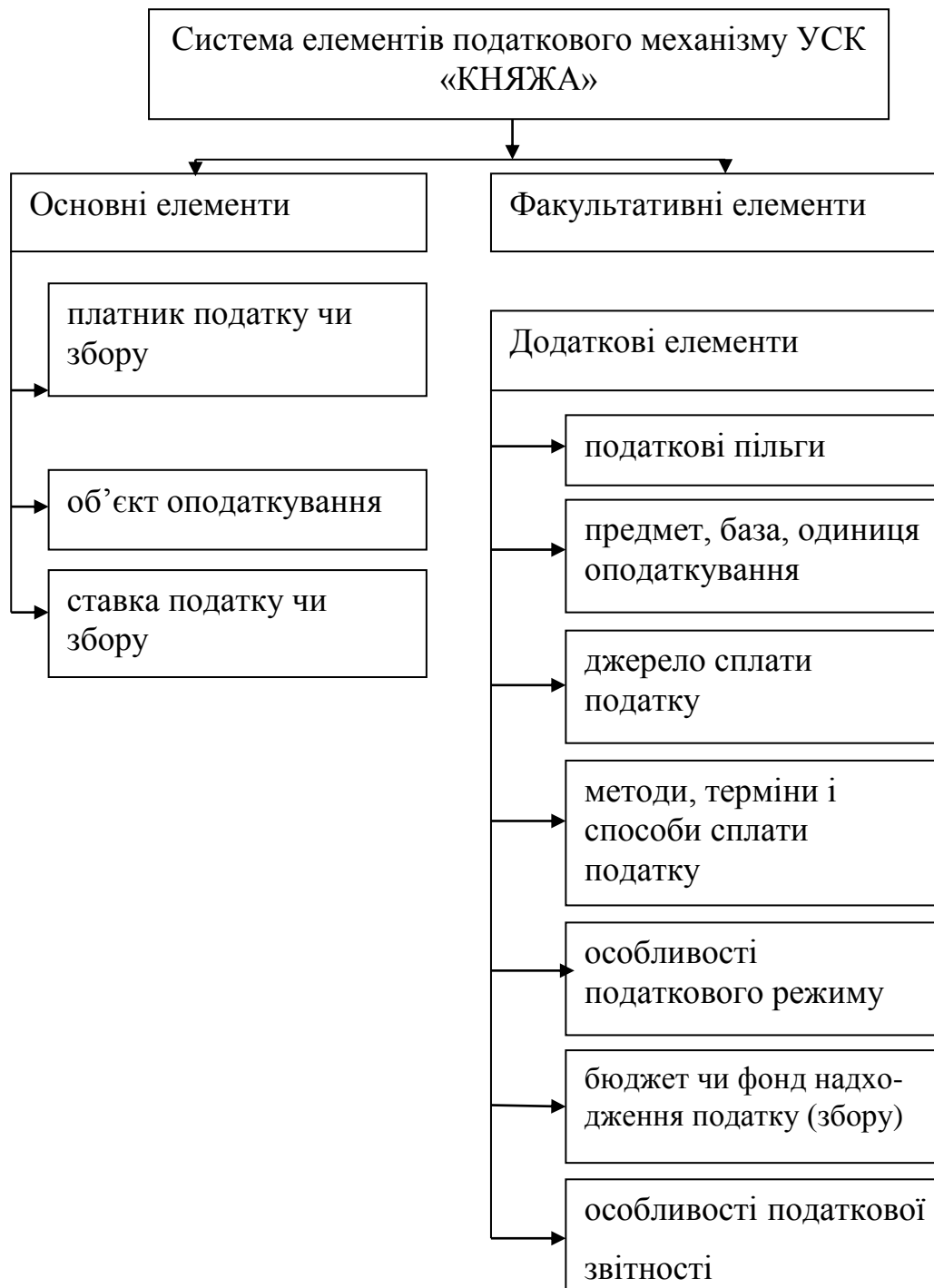

Рис. 2.1. Система елементів механізму оптимізації податкових платежів в умовах ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Джерело: узагальнено на підставі даних ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Факультативні елементи є необов'язковими для податкового механізму податку і можуть бути закріплені в законодавчих актах, підкреслюючи своєрідність саме цього податкового механізму, але можуть і бути відсутніми. Наприклад, ведення спеціальних кадастрів за майновими податками; бандерольний спосіб сплати при акцизному зборі та ін.

Оскільки податок на прибуток ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» нараховується у відсотках до скоригованого валового доходу підприємства, то фактором, який впливає на величину податку, буде величина доходу (чим більше доходів, тим більше витрат) та величина сум, що не включаються до складу валових доходів (зменшується дохід, отже зменшуються витрати). Величина доходів ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» може бути прогнозована самим підприємством самостійно, тому розглянемо найбільш розповсюджені випадки виключення з валового доходу. З табл. 2.1 податок на прибуток в 2019 р. склав к 540 тис грн., що на 169 тис грн. більше у порівнянні з 2018 р.

Визначимо фактори, що впливають на розмір ставки збору за першу реєстрацію транспортних засобів на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» (рис. 2.2).

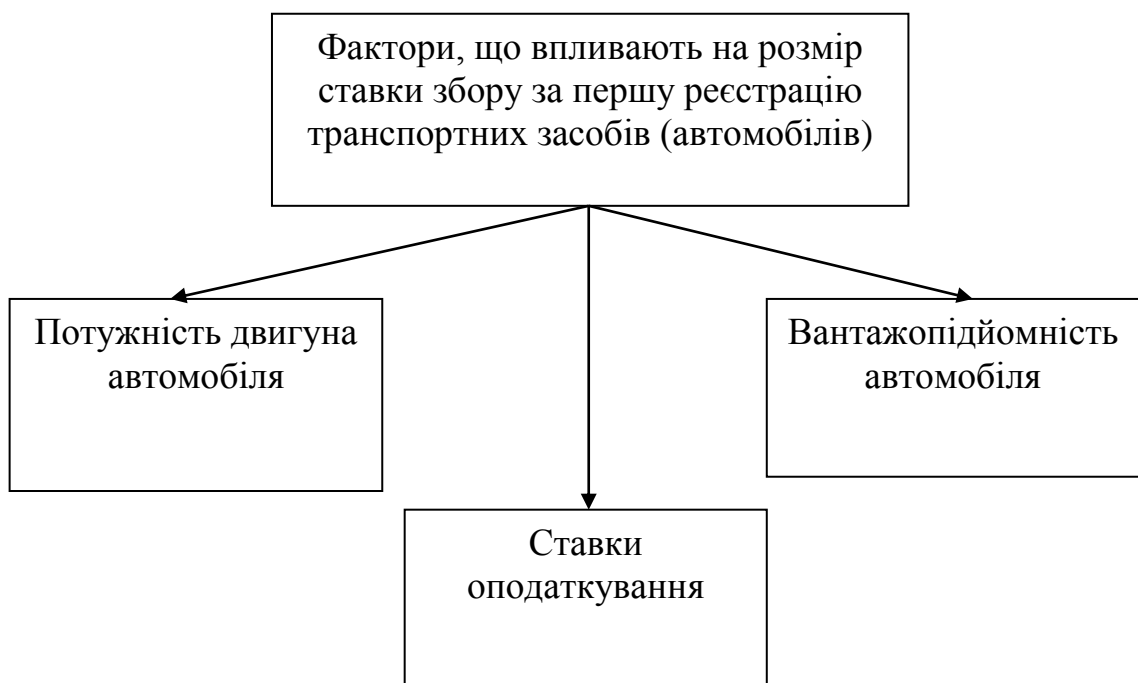

Рис. 2.2. Фактори, що впливають на розмір ставки збору за першу реєстрацію транспортних засобів (автомобілів) на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Джерело: узагальнено на підставі даних ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Величина зобов'язання зі сплати податку на додану вартість залежить від двох факторів: суми ПДВ, нарахованого платником податку у складі ціни товарів та послуг, та суми податкового кредиту звітного періоду. Згідно табл. 2.1 ПДВ в 2019 р. склав 13098 грн, що майже в 2 рази більше у порівнянні з 2018р.

Оподаткування податком не є прогресивним оскільки транспортні засоби мають незмінний об'єкт оподаткування та тверді ставки (табл. 2.4). В табл. 2.4 наведені лише ставки щодо тих транспортних заходів, що використовуються на досліджуваному підприємстві.

Таблиця 2.4

Ставки оподаткування транспортних засобів на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Код	Опис об'єктів оподаткування	Із 100куб.см циліндрів двигуна, з 1кВт потужності двигуна або 100см довжини
1	2	3
8701	трактори колісні (крім гусеничних)	2.5 гри з 100 куб.см
8701 20	Сідельні тягачі	15 грн. з 100 куб.см
8702	автомобілі для перевезення не менш як 10 осіб, включаючи водія	5 грн з 100 куб.см
8703	Автомобілі легкові, крім автомобілів з електродвигуном – код 8703 90 10 00) з об'ємом циліндра двигуна:	
	до 1000 куб.см	3грн з 100 куб.см
	з 1001 куб. см до1500 куб. см	4 грн з 100 куб.см
	з 1501куб. см до 1800 куб.см	5 грн з 100 куб.см
	з 1801 куб.см до 2500 куб.см	10 грн з 100 куб.см
	з 2501 куб.см до 3500 куб.см	25грн з 100 куб.см
	з 3501 куб.см більше	40грн з 100куб.см
8703 901000	Транспортні засоби оснащені електродвигуном	0.5 грн з 1 кВт
8704	Автомобілі вантажні з об'ємом циліндрів двигуна	-

	до 8200 куб.см	15грн з 100 куб.см
	з 8201 куб.см до 15000 куб.см	20грн з 100 куб.см
	з 15001 куб.см і більше	25 грн з 100 куб.см
8705	автомобілі спеціального призначення (крім пожежної і швидкої допомоги)	5 грн з 100 куб.см
8711	Мотоцикли (мопеди) з двигуном (крім тих, що мають обсяг циліндра двигуна до 50 куб.см, код 871110 00 00) з об'ємом циліндра двигуна	
	до 500 куб.см	3 грн з 100 куб.см

Продовження табл. 2.4

1	2	3
	з 501 куб.см.до 800 куб.см	5 грн з 100 куб.см
	від 801 куб.см і більше	10 грн з 100 куб.см
	Яхти і судна парусні з допоміжним двигуном або без нього (крім спортивних)	

Джерело: узагальнено на підставі даних [2, ст. 234]

Якщо транспортні засоби придбано у другому півріччі, то збір сплачується в половинному розмірі встановленої суми. Перерахування неправильно сплаченого податку допускається не більш як за три попередніх роки.

У цілях оподаткування земельні ділянки та будинки є різними видами нерухомого майна і не можуть складати єдиний об'єкт оподаткування через те, що їм притаманні різні якісні ознаки, облік цих об'єктів ведеться окремими кадастрами та реєстрами. Крім того, вони різні за своєю природою. На рис. 2.2. наведені фактори, що впливають на розмір ставки податку на землю на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Специфіка роботи на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» пов'язана з періодичним залученням в обіг великих фінансових коштів. Тому суб'єкт господарювання прагне максимально відтермінувати сплату податків, чітко усвідомлюючи свій обов'язок ці податки сплатити.

Основні способи оптимізації податкових платежів на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» як основний метод попередження та протидії податковим ризикам це:

1. Використання «пробілів» законодавства.
2. Застосування податкових пільг.
3. Вибір форми діяльності.
4. Правильне формування облікової політики.
5. Використання офшорів.
6. Застосування пільгових підприємств.
7. Зміна строку сплати податків.
8. Правильне укладання договорів.
9. Формування статутного капіталу.
10. Правильна поведінка з перевіряльниками.
11. Інше (склад засновників, заміна відносин, безготівка-готівка, «поганки», «фірми-одноденки», схеми з давальницькою переробкою тощо).

Рис. 2.2. Фактори, що впливають на розмір ставки податку на землю на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Джерело: узагальнено на підставі даних ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» та [2, ст. 232]

Таким чином, з набранням чинності Податкового кодексу України відкрито шлях до нової системи оподаткування та запроваджено нові методи попередження та протидії податковим ризикам як ефективний шлях податкового розвитку ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

2.3. Оцінка податкового тягаря як реалізація попередження і протидії впливу податкових ризиків на прикладі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Податкове навантаження на підприємства є наслідком податкової політики держави, якісною характеристикою будь-якої системи оподаткування (загальна, спрощена, єдиний податок). Аналіз даних із податкового навантаження за минулі роки є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Наявність податкового поля підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» дає змогу спрогнозувати податкове навантаження на фінансовий результат і грошові потоки при зміні умов господарської діяльності.

Проблема оцінювання рівня податкового навантаження на підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є досить складною та до кінця не вивченою. Надмірне податкове навантаження є негативним фактором податкової політики, яка не дає нормально функціонувати підприємствам, стримує ділову активність суб'єктів господарювання. Своєю чергою, надмірно низький рівень податкового навантаження – це недоодержання податкових платежів, що не дає змоги державі повною мірою виконувати свої функції. Під оптимальним рівнем податкового навантаження

розумують рівень, при якому платники податків, відносно до своєї платоспроможності, згодні платити встановлені державою податкові платежі, одержуючи від держави якісні суспільні блага [4, с. 98].

Показник податкового навантаження на рівні підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» відіграє важливу роль в економіці підприємства, оскільки представляє собою дослідження ефектів явного і неявного впливу податків на добробут їх платників.

Із набуттям чинності Податкового кодексу України методика обчислення податкового навантаження не змінилася. Згідно з "Методичними рекомендаціями щодо складання плану-графіка проведення документальних планових перевірок суб'єктів господарювання", термін "податкове навантаження" змінено на "податкову віддачу", але зміст його залишився цим самим [2]. Розрахунок рівня податкового навантаження згідно з методичними рекомендаціями відбувається на основі визначення двох видів податку – податку на прибуток та податку на додану вартість. Податкове навантаження з податку на прибуток визначається як відношення податку на прибуток до доходу підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»:

$$ПН_{ПнП}\% = ПнП \div Д \times 100\%, \quad (2.1)$$

де $ПН_{ПнП}$ – податкове навантаження з податку на прибуток (%);

$ПнП$ – податок на прибуток (тис. грн);

$Д$ – доходи підприємства (тис. грн).

$$2017 \text{ р. } ПН_{ПнП}\% = 663 \div 33432 \times 100\% = 1,98\%$$

$$2018 \text{ р. } ПН_{ПнП}\% = 371 \div 48778 \times 100\% = 0,76\%$$

$$2019 \text{ р. } ПН_{ПнП}\% = 540 \div 65489 \times 100\% = 0,82\%$$

Отже, розрахований показник податкового навантаження на рівні підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у порівнянні з 2017 р. в 2019 р. зменшився, що є позитивним моментом для підприємства.

Доречно зазначити, що цей показник не враховує податкове навантаження на підприємство загалом як інтегральний показник, адже враховуються тільки два види податку. Інші податкові платежі займають

значну частку в загальній сукупності податкових платежів. Зокрема, необхідно врахувати єдиний соціальний внесок, що включається у витрати підприємства, який коливається в межах 36,3-49,7 % нарахувань на фонд оплати праці. Для державних підприємств лісової галузі лісовий дохід (збір за спеціальне використання лісових ресурсів) займає до 40 % серед податкових платежів (середній розрахунковий показник за 2017-2019 рр. по Луганському обласному управлінні лісового і мисливського господарства).

За методикою М.М. Свердан, податкове навантаження визначається за формулою [70, с. 17]:

$$ПН=МВ+АВ+(ФОП+ССВ)+ПДВ+ПнП, \quad (2.2)$$

де *ПН* – податкове навантаження (тис. грн);

МВ – матеріальні витрати (тис.грн);

АВ – амортизаційні відрахування (тис. грн);

ФОП – фонд оплати праці (тис. грн);

ССВ – єдиний соціальний внесок, що сплачує підприємство (тис. грн).

$$2017 \text{ р. } ПН = 31084 + 897 + 1394 + 513 = 33885 \text{ (тис. грн).}$$

$$2018 \text{ р. } ПН = 45437 + 1194 + 1617 + 2516 = 50764 \text{ (тис. грн).}$$

$$2019 \text{ р. } ПН = 64505 + 1245 + 2938 + 4150 = 72838 \text{ (тис. грн).}$$

За методикою М.М. Свердан [70, с. 17], податкове навантаження підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у гривневому еквіваленті постійно зростає на протязі досліджуваного періоду.

Ця методика за кількісними показниками дає змогу визначити податкове навантаження як функцію виробництва, що змінюється залежно від коливання операційних витрат, суми *ПДВ* та податку на прибуток. Вважаємо, що недоцільно застосовувати адитивні формули розрахунку податкового навантаження, за якими неможливо провести порівняльний аналіз.

Офіційна методика, розроблена департаментом податкової політики Мінфіну РФ, пропонує оцінювати податкове навантаження відношенням всіх

податків, що сплачуються до виручки від реалізації, включаючи виручку від іншої реалізації [13, с. 5]:

$$ПН\% = \frac{ПнП + ПДВ\text{до сплати} + Тн + Пз + Пм + ПДФО}{ВР} \times 100\%, \quad (2.3)$$

де *ПДВ до сплати* – *ПДВ* до сплати в бюджет (різниця між податковим зобов'язанням з *ПДВ* і податковим кредитом), (тис. грн);

Тн – транспортний податок, (тис. грн);

Пз – плата за землю, (тис. грн);

Пм – податок на майно (тис. грн);

ПДФО – податок на доходи фізичних осіб, (тис. грн);

ВР – виручка від реалізації продукції, (тис. грн).

Вважаємо, що недоцільно включати податок на доходи фізичних осіб у розрахункову формулу, оскільки він несе податкове навантаження на живу уречевлену працю, а не на підприємство. Кирова Є.А. враховує, що джерелом сплати всіх податків є додана вартість, і пропонує формулу для розрахунку податкового навантаження [48, с. 30]:

$$ПН_{ДВ} \% = ПП \div ДВ \times 100 \%, \quad (2.4)$$

де *ПП* – сума податкових платежів (тис. грн);

ДВ – додана вартість (тис. грн).

За цією формулою визначається, яка частина доданої вартості переходить в податки, але не враховано частини матеріальних витрат та трудовитрат у доданій вартості. Методика А. Леушева пов'язує показник податкового навантаження з числом податків та інших обов'язкових платежів, а також зі структурою податків суб'єкта господарювання і механізмом сплати податків [57, с. 39].

На практиці широко застосовуються інші показники податкового навантаження, де за основу взято співвідношення суми податків до різних економічних показників підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Характеристика методик визначення податкового навантаження на прикладі

ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Формула	Умовні позначення	Характеристика методу
1	2	3
$ПН_D = (ПП \div D) \times 100$ %,	<i>ПН_Д</i> – податкове навантаження через показник доходу	характеризує податкомісткість виготовленої продукції. Не дає реальної картини податкового навантаження на платника податків
$ПН_{BP} = (ПП \div BP) \times 100$ %,	<i>ПН_{BP}</i> – податкове навантаження через виручку від реалізації	не дає змоги визначити вплив зміни структури податків на показник податкового навантаження
$ПН_{Pr} = (ПНП \div Pr) \times 100$ %,	<i>ПН_{Pr}</i> – податкове навантаження через показник прибутку підприємства; <i>Pr</i> – прибуток підприємства	визначає вплив податку на прибуток на фінансовий стан підприємства. Не враховує інших прямих податків
$ПН_A = (ПП \div A) \times 100$ %,	<i>ПН_А</i> – податкове навантаження через показник активів; <i>A</i> – вартість активів підприємства	характеризує рівень капіталізації підприємства. Дає змогу об'єктивно оцінити ділову активність

Джерело: розроблено автором на підставі [додатки А-І]

Недоліками цих методів розрахунку податкового навантаження є багато факторів:

- складність створення єдиної уніфікованої методики розрахунку податкового навантаження, оскільки в податковій системі України існують різні види оподаткування залежних від умов і характеру діяльності;
- методика розрахунку податкового навантаження повинна містити загальний підхід до кількісного та якісного оцінювання впливу податкових платежів на фінансовий стан підприємства;
- неврахування багатьох податків при розрахунку податкового навантаження;

● відсутність контрольного показника податкового навантаження, що унеможлиблює порівняння рівня оподаткування на різних підприємствах.

Пропонуємо додатково розрахувати частку неврахованих прямих і непрямих податків в доходах і витратах підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Запропоновані методи визначення податкового навантаження на прикладі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Формула	Умовні позначення	Характеристика методу
1	2	3
$ПН_{Непр} = (ПН_{Непр} \div Д) \times 100 \%,$ <p>2017 р. $ПН_{Непр} = 6690 \div 33432 \times 100\% = 20\%$</p> <p>2018р. $ПН_{Непр} = 9758 \div 48778 \times 100\% = 20\%$</p> <p>2019 р. $ПН_{Непр} = 13098 \div 65489 \times 100\% = 20\%$</p>	<p>$ПН_{Непр}$ – податкове навантаження через непрямі податки</p>	<p>визначає частку непрямих податків (ПДВ, акцизний податок, мито) у доходах підприємства</p>
$ПН_{Прям} = (ПН_{Прям} \div В) \times 100 \%,$ <p>2017 р. $ПН_{Прям} = 3553,33 \div 36050 \times 100\% = 9,87\%$</p> <p>2018 р. $ПН_{Прям} = 22252,15 \div 53056 \times 100\% = 41,94\%$</p> <p>2019 р. $ПН_{Прям} = 28408,1 \div 82776 \times 100\% = 34,32$</p>	<p>$ПН_{Прям}$ – податкове навантаження через прямі податки; $В$ – витрати підприємства</p>	<p>визначає частку прямих податків (плата за землю, плата за ресурси, транспортний податок, екологічний податок, ЄСВ як платіж податкового характеру) у витратах підприємства</p>

Джерело: розроблено автором на підставі [додатки А-І]

Таким чином, податкове навантаження непрямих податкових платежів на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» протягом досліджуваного періоду (2017-2019 рр.) залишилось незмінним на рівні 20%.

Податкове навантаження прямих податкових платежів на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» протягом досліджуваного періоду (2017-2019 рр.) є високим у 2018 р., а в 2019 р. – цей показник упав до рівня 34,32 %.

Показник податкового навантаження доцільно відносити до системи показників, що характеризують фінансове становище господарюючого суб'єкту, і саме його основі можливо реалізовувати систему управління податковими ризиками підприємства.

На рівні підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» податкове навантаження можна визначити в якості основи попередження та протидії податковим ризикам:

- ставлення суми виплачених (нарахованих) податків і зборів від суми виручки-нетто, операційних і позареалізаційних доходів підприємства;

- ставлення суми виплачених (нарахованих) податків і зборів від суми доданої вартості. Цей показник структурно можна з показниками податкового навантаження з економіки загалом. Його розрахунок може бути попри відсутність прямих даних про виробленої підприємством доданої вартості в обов'язковій звітності.

Середній показник податкового навантаження не визначає реального податкового навантаження, а дає змогу завдяки порівнянню з показниками базового періоду визначити критерії ризику порушень податкового законодавства платниками податків – юридичними особами. Групи ризику порушень податкового законодавства формуються шляхом аналізу відхилень фактичного значення показника, порівняно з базовим значенням.

З метою забезпечення безпеки ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» після оцінювання податкового тягаря на підприємстві пропонується виділити загальну схему методичного забезпечення попередження та протидії податковим ризикам у вигляді послідовності таких етапів її реалізації: складання плану управління податковими ризиками, збір інформації, ідентифікація ризику, аналіз його впливу та оцінка, ранжування і відбір податкових ризиків, встановлення індикаторів, підготовка реагування на реалізацію ризику, вибір методу впливу на нього і здійснення впливу, моніторинг і аналіз стану управління цими ризиками.

На етапі складання плану попередження та протидії податковим ризикам розробляються плани щодо складу групи з управління та визначення функціональних обов'язків членів групи.

На другому етапі розробляються заходи щодо інформаційного забезпечення процесу управління і відсівання інформаційного так званого «білого шуму».

Третім етапом є етап ідентифікації податкових ризиків підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», який може здійснюватися різними методами залежно від стабільності сфери їх виникнення, наявності еталонного списку цих ризиків і необхідності обмеження їх переліку. Використання на цьому етапі методу мозкового штурму або техніки номінальної групи дозволяє якнайповніше ідентифікувати податкові ризики підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

На четвертому етапі здійснюється оцінка ідентифікованих ризиків і їх ранжирування. Оскільки операційно-податкові ризики не піддаються дієвій оцінці, то вони ранжируються за допомогою інтуїтивних методів з призначенням ваг або із визначенням суб'єктивної імовірності.

Інші види податкових ризиків непогано піддаються оцінці, тому для їх ранжирування можуть використовуватись прості й функціональні методи.

На п'ятому етапі встановлюються індикатори й обирається спосіб реагування на реалізацію податкового ризику залежно від його виду.

Шостий етап полягає у виборі способу дії на податкові ризики, в першу чергу на ті, щодо яких індикатори показують перевищення допустимого рівня. Способи дії можуть бути універсальними, придатними для всіх видів, і унікальними, які застосовуються лише для деяких із них.

Сьомий етап полягає в повторній оцінці тих ризиків, які піддалися впливу з боку підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», і повторному порівнянні набутих значень з індикаторами.

На восьмому етапі здійснюється моніторинг і аналіз податкових ризиків, в ході якого постійно відстежується значення їх індикаторів, а також

виявляються і оцінюються нові ризики, які виникають в процесі діяльності підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Тенденція до підвищення впливу податкових ризиків на фінансові результати підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», що спостерігається в сучасних умовах господарювання, обумовлює необхідність розробки методичного забезпечення прийняття управлінських рішень з урахуванням їх впливу. Це методичне забезпечення можна охарактеризувати як сукупність взаємопов'язаних способів та прийомів доцільного прийняття управлінських рішень з урахуванням податкових ризиків.

Запропонована методика розрахунку середнього показника податкового навантаження охоплює усі основні податки, які сплачує підприємство, і використовується для проведення аналітичного дослідження у сфері попередження та протидії податковим ризикам підприємства.

Висновки до другого розділу

У сучасних умовах управління податковими ризиками ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» стає особливо значущим, оскільки дозволяє скоротити обсяг податкових донарахувань за результатами перевірок, які можуть стати особливо важкими для компаній, що зазнають проблеми з поточною ліквідністю. У міру посилення міжнародної інтеграції українських компаній і їх виходу на міжнародні ринки капіталу очікують подальшу трансформацію податкових функцій українських компаній. Швидше за все, пріоритетними завданнями для ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у найближчі роки стане системне управління податковими ризиками та підвищення ефективності оподаткування. Однак ті переваги, які дає бізнесу ефективне управління податковими ризиками й зобов'язаннями, роблять це завдання однією з найбільш пріоритетних для українських підприємств в умовах кризи.

З набранням чинності Податкового кодексу України відкрито шлях до нової системи оподаткування та запроваджено нові методи попередження та протидії податковим ризикам як ефективний шлях податкового розвитку ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Запропонована методика розрахунку середнього показника податкового навантаження охоплює усі основні податки, які сплачує підприємство, і використовується для проведення аналітичного дослідження у сфері попередження та протидії податковим ризикам підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ В УПРАВЛІННІ ОПОДАТКУВАННЯМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «УСК «КНЯЖА ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП»

3.1. Особливості моделювання впливу податкових ризиків на діяльність суб'єкта господарювання на прикладі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

На сучасному етапі, в умовах впливу кризових явищ на функціонування суб'єкта господарювання, потребує вирішення питання його розвитку та прогнозування динаміки його основних показників. При вирішенні завдань прогнозування розвитку суб'єкта господарювання необхідно досліджувати його як платника податків, що встановлено головним документом держави – Конституцією [1]. а потім Податковим кодексом України [2, ст. 1]. Тому розвиваючи свою діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» повинні враховувати вплив податкових ризиків. Процеси, які відбуваються в системі оподаткування, мають динамічний і стохастичний характер, що ускладнює пошук адекватних методів моделювання податкових ризиків.

Об'єктом податкового ризику для ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є податкова політика держави, її діяльність стосовно організації сплати податків. Прийнято вважати, що моніторинг та прогнозування цього процесу з позиції ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у вичерпній повноті на перспективу здійснити в повному обсязі неможливо, тому завжди буде існувати невизначеність і ризики у його діяльності. Тому для зменшення несприятливого впливу податкового ризику на розвиток суб'єкта господарювання доцільно використовувати моделювання.

Моделювання в широкому сенсі [14, с. 510] – це особливий пізнавальний процес, метод теоретичного та практичного опосередкованого

пізнання, коли суб'єкт замість безпосереднього об'єкта пізнання вибирає чи створює схожий із ним допоміжний об'єкт-замісник (модель), досліджує його, а здобуту інформацію переносить на реальний предмет вивчення.

Моделювання – це процес створення та дослідження моделі, а модель [14, с. 523] – засіб, форма наукового пізнання. Під моделлю розуміється [15, с. 282] об'єкт будь-якої природи (мислено уявлена або матеріально реалізована система), котрий, відображаючи чи відтворюючи в певному сенсі об'єкт дослідження, здатний заміщати його так, що вивчення моделі дає нову інформацію про об'єкт.

Мистецтво моделювання впливу податкових ризиків саме й полягає в тому, щоб знати, що, де, коли та як можна і треба спрощувати. Особливого значення набувають моделі щодо дослідження розвитку податкових ризиків при вивченні закономірностей масових процесів, які недоступні прямому спостереженню і не піддаються експериментуванню. Передусім це стосується соціально-економічно спрямованих податкових зобов'язань, закономірності яких формуються під впливом безлічі взаємопов'язаних факторів і за складністю переважають закони фізики, хімії чи біології.

За своєю суттю соціально-економічна природа податкових зобов'язань ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» – стохастичні, ймовірнісні; невизначеність – їх внутрішня властивість. Вивчення цих процесів, передбачення перспектив їх подальшого розвитку, прийняття оптимальних управлінських рішень мають спиратися на такі моделі, які й в умовах невизначеності забезпечують сталість і надійність висновків [10, с. 918]. Такими є статистичні моделі дослідження впливу податкових ризиків. Вони належать до класу математичних, виражаються у формі рівнянь, функцій, алгоритмів; при їх розв'язуванні поєднуються логіко-алгебраїчні та ймовірнісні методи.

Формально статистична модель дослідження впливу податкових ризиків являє собою абстрактну схему відношень між величинами, що характеризують властивості ризиків, що притаманні оподаткуванню. Вибір

же цих властивостей і розробка схем відношень між ними здійснюється неформальним шляхом. На основі апріорного аналізу природи податкових ризиків формулюються гіпотези щодо окремих його властивостей і закономірностей. Гіпотези перевіряються на фактичних даних – суб'єктах господарювання.

Зв'язок між математичною схемою моделі дослідження впливу податкових ризиків і реальним процесом розвитку діяльності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» забезпечується поєднанням у моделі інформації двох типів: 1) апріорі логічно обґрунтованих гіпотез щодо природи та характеру властивостей податкових ризиків, співвідношень і взаємозв'язків між ними; 2) емпіричних даних, які характеризують ці властивості. Модель дослідження впливу податкових ризиків на діяльність суб'єктів господарювання встановлює відповідність між сукупністю фактів і гіпотезами, імітує механізм формування закономірностей. На моделях проводяться експерименти, результати яких поширюються на реальність. Основна вимога, що ставиться до моделі, – подібність, адекватність її реальному процесу.

Загальна логіка статистичного моделювання впливу податкових ризиків на діяльність суб'єктів господарювання, на прикладі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» умовно розкладається на етапи (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Етапи статистичного моделювання впливу податкових ризиків на діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Процедури вимірювання відіграють важливу роль у моделюванні впливу податкових ризиків у фінансово-економічній діяльності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». Впровадження міри як загальнонаукової категорії, що виражає діалектичний взаємозв'язок між якісними та кількісними характеристиками, створює можливість застосовувати гносеологічний процес, результатом якого є сукупність кількісних співвідношень для податкових ризиків. Наявність кількісних оцінок і співвідношень є підґрунтям для подальшого дослідження податкових ризиків за допомогою економіко-математичного моделювання. Основними концептуальними підходами до вимірювання податкових ризиків в умовах ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є, зокрема, такі:

- підхід, що ґрунтується на оцінюванні збитків за несприятливого впливу податкових ризиків;
- підхід, що ґрунтується на оцінюванні податкового ризику на показниках варіативності;
- підхід, що ґрунтується на концепції сподіваної корисності податкових ризиків щодо діяльності суб'єктів господарювання;
- підхід, що ґрунтується на аналізі чутливості суб'єктів господарювання до податкових ризиків.

Формування концептуальної моделі об'єкта в економіці для визначення його величин ознак є концептуальним моделюванням соціально-економічної системи [28, с. 81]. Концептуальне моделювання впливу податкових ризиків на соціально-економічну діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» полягає у формуванні структури об'єкта, виявленні його найсуттєвіших рис і властивостей, дослідженні взаємозв'язків між його елементами (можливих станів елементів, співвідношення між елементами),

наближеному визначенні гіпотези щодо подальшого розвитку факторів і системи показників, які характеризують функціонування та подальший розвиток соціально-економічного об'єкта.

Зазначимо, що необхідною передумовою моделювання податкових ризиків виступають процедури виокремлення типів податкових ризиків, поділ їх на класи, а також складання карти ризиків. Такий підхід сприяє, з одного боку, виявленню характерних особливостей об'єктів моделювання (окремих типів і класів ризиків), а з іншого – побудові адекватних математичних моделей ризиків суб'єкта господарювання (управління) загалом – шляхом моделювання взаємозв'язку між окремими притаманними йому ризиками. Вказані процедури сприяють комплексному застосуванню побудованих моделей, оскільки, здійснивши ідентифікацію досліджуваного ризику, можна використати всю сукупність математичних моделей, розроблених для ризиків цього типу чи класу.

Стосовно моделювання розвитку діяльності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» під впливом податкових ризиків системно-цільова концепція розглядає взаємозалежності елементів систем, що припускають визначення мінімально достатньої їх кількості і змісту. Вважається, що математично об'єкт визначений, якщо визначена безліч усіх можливих станів об'єкта. Функціонування суб'єкта господарювання можна ототожнювати з деяким рухом. Таким чином, “рух” економічного об'єкта (суб'єкта господарювання під впливом податкових ризиків) полягає в зміні його стану, тобто фазові координати об'єкта (величини, що характеризують стан об'єкта) – величини перемінні. “Положення” об'єкта змінюється під впливом податкових ризиків, його внутрішніх і зовнішніх параметрів. Звернемо увагу на те, що дана концепція дає можливість формувати модель розвитку діяльності суб'єкта господарювання в прямуюванні, що дозволить з більшою вірогідністю мінімізувати негативний вплив податкових ризиків в майбутньому.

Для опису основних елементів економічної моделі розглянемо конкретну ситуацію і побудуємо відповідну їй модель. Для цього будемо

досліджувати підприємство ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», що випускає кілька видів продукції, для виробництва якої використовуються різні ресурси. Ці ресурси однорідні, кількість їх відома й у даному виробничому циклі збільшена бути не може. Відомі витрати кожного з ресурсів на виробництво одиниці продукції кожного виду, ціни продуктів. Необхідно визначити, як вплинуло моделювання впливу податкових ризиків на діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», на положення відповідного підприємства на ринку.

Визначимо фазові координати суб'єкта господарювання, динаміку положення якого ми хочемо відобразити в математичній моделі як x_1, x_2, \dots, x_n , а стратегічний потенціал як функції $u_1(t), u_2(t), \dots, u_m(t)$. Момент часу t_0 приймемо за точку відліку – це буде початковий момент розгляду діяльності підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». Тоді можна вважати, що на підприємстві реалізується моделювання впливу податкових ризиків, якщо для кожного $t > t_0$ можливо точно й однозначно розрахувати його положення, тобто знайти функції $x_1(t), x_2(t), \dots, x_n(t)$, що характеризують зміну фазових координат у часі. Зміну величин x и $u = (u_1, u_2, \dots, u_m)$ в часі назвемо процесом функціонування суб'єкта господарювання. Тоді можна сказати, що процес функціонування складається під впливом податкових ризиків $u(t)$ і траєкторії розвитку підприємства $x(t)$ – послідовності зміни координат його фазової точки. Виходячи з цього, можливо наділити процес функціонування ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» показниками ефективності, такими як фондвіддача, продуктивність праці, рентабельність діяльності, рентабельність власного капіталу, на основі яких можна оцінити ефективність моделювання.

Основне завдання розвитку діяльності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» з урахуванням моделювання впливу податкових ризиків на діяльність суб'єкта господарювання на основі перерахованих вище понять формулюється в такий спосіб. У початковий момент часу t_0 ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» знаходиться у фазовому стані x_0 ; потрібно

вибрати таку модель впливу податкового ризику суб'єкта господарювання $u(t)$, що вчасно t_1 приведе підприємство ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у фазовий стан x_1 . Причому величини t_1 і x_1 задаються заздалегідь і є величинами, що характеризують кінцеву мету моделювання впливу податкових ризиків на діяльність суб'єкта господарювання. Припустимо, нам потрібно підтримати роботу підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у визначеному режимі $(x(t) = (x_1(t), x_2(t), \dots, x_n(t))) = const$. Під дією яких-небудь (зовнішніх чи внутрішніх) факторів податкового ризику воно може вийти зі стабільного стану, а точка x_0 , куди підприємство потрапить, заздалегідь не відома. Отже, для оптимальної реалізації моделювання впливу податкових ризиків на діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» необхідно мати набір його визначених функцій $u(t)$, що дозволяють з будь-якої точки x_0 повернути його в робочий стан x_1 .

Розглянемо математичну модель підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», на якому реалізується моделювання впливу податкових ризиків на діяльність суб'єкта господарювання, побудовану на основі диференціальних рівнянь. Якщо прийняти x_1 за x_2 , x_2 за x_3 і т.д., весь процес реалізації запропонованого моделювання можна виразити такою системою:

$$\begin{aligned} x_1 &= f_1(x_1, \dots, x_n, u_1(t), \dots, u_m(t)) \\ x_2 &= f_2(x_1, \dots, x_n, u_1(t), \dots, u_m(t)) \\ &\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots \\ x_n &= f_n(x_1, \dots, x_n, u_1(t), \dots, u_m(t)) \end{aligned}$$

де $f(x, u)$ – деякий набір функцій, обумовлений якістю об'єкта і його ефективністю виробництва.

Дана система при відомих $t > t_0$, x_0 і параметрах моделювання впливу податкових ризиків на діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» дозволяє однозначно визначити схему розвитку підприємства. Таким чином, математично видно, що змінюючи параметри податкових ризиків можна змінювати бізнес-процеси, а контролюючи їх зовнішній вплив можливо нейтралізувати їх за допомогою зміни відповідних керуючих параметрів.

Параметри моделі впливу податкових ризиків на діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» не можуть приймати абсолютно довільні значення і підлеглі різним обмеженням. Так, наприклад, якщо як параметр u_i для підприємства розглядати обсяг податкових зобов'язань, то він не може бути як завгодно великим по величині, де верхня і зовнішня границі можливих податкових зобов'язань визначаються економічними факторами. Усі реально існуючі підприємства мають невелику кількість значимих при моделюванні керуючих параметрів, тому для них характерна така залежність:

$$\alpha_i \leq u_i \leq \beta_i, i = 1, \dots, m.$$

де i – кількість параметрів податкових ризиків; α_i, β_i – обмеження величини i -го параметра моделювання впливу податкових ризиків на діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Дана залежність наочно демонструє, що області зміни параметрів податкових ризиків не залежать один від одного. У загальному випадку ці обмеження можна виразити так: стан підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», що визначається параметрами податкових ризиків, повинен опановувати заздалегідь задану величину моделі, інакше параметр не може бути прийнятий до розгляду.

Рекомендації щодо складання етапів досліджуваної моделі та аналіз позитивного її впливу на прикладі діяльності підприємств дозволять забезпечити процес максимізації внутрішнього потенціалу підприємства й мінімізувати негативний вплив на нього податкових ризиків; сприятимуть кращому розкриттю фінансових, виробничих, інтелектуальних й соціальних зв'язків, що існують між всіма чинниками на підприємстві; корегуватимуть процес ефективної реалізації цілей та інтересів суб'єкта підприємництва.

Таким чином, за результатами впровадження моделі впливу податкових ризиків на діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» можна детально спрогнозувати сценарій майбутнього розвитку сучасного підприємства під постійним впливом ризиків оподаткування.

3.2. Попередження податкових ризиків за допомогою податкового планування ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Податкове планування ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» призначене не стільки зменшувати податкові нарахування підприємства, але і стати регулятором процесу попередження впливу податкових ризиків на нього. Податкове планування в умовах ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» здійснюється на підприємстві як підґрунтя зменшення і попередження податкових ризиків (рис. 3.2).

1. Формування мети і завдання підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», які воно має розв'язувати у процесі своєї фінансово-господарської діяльності, визначення сфери виробництва та обігу, напрямів господарської діяльності підприємства, вибір однієї з наявних організаційно-правових форм підприємницької діяльності.

2. Вибір основних інструментів реалізації податкового планування на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», а також виконавців. Серед основних внутрішніх нормативних актів, які регулюють, цей етап, необхідно виділити, перш за все, наказ про облікову політику і наказ про план виробництва.

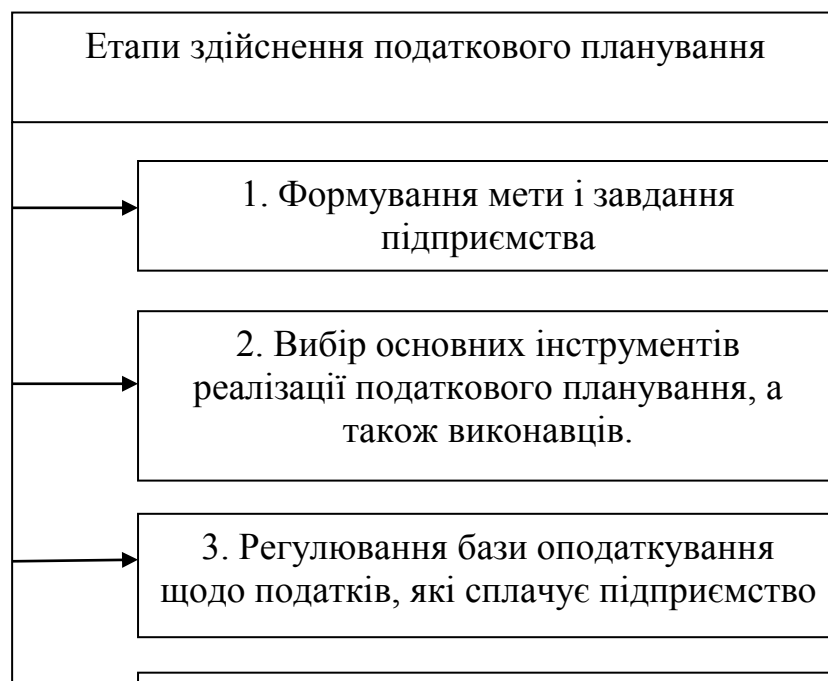

Рис. 3.2. Етапи податкового планування як підгрунття попередження впливу податкових ризиків в умовах ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Джерело: узагальнено на підставі даних ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

Підприємство ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» самостійно визначає свою облікову політику. При цілеспрямованому підході до формування облікової політики підприємства можна законним способом зменшити податкові платежі. Обраний варіант облікової політики підприємства може здійснювати значний вплив на кінцевий фінансовий результат.

3. Регулювання бази оподаткування щодо податків, які сплачує підприємство ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». Цей етап передбачає визначення можливого об'єкта оподаткування, тобто врахування залежності бази оподаткування від виду діяльності. Знання і врахування у практичній діяльності всіх галузевих особливостей визначення бази оподаткування дасть змогу уникнути помилок при розрахунку сум податків,

які підлягають сплаті до бюджету, і, відповідно, витрат від можливого застосування штрафних санкцій.

Для зменшення можливих витрат слід ураховувати й особливості методики розрахунків окремих податків, а також усі фактори ризику, які так чи інакше впливають на розмір сплачуваних податків.

У процесі податкового планування необхідно прогнозувати можливі вигоди і втрати від застосування того чи іншого методу амортизації основних засобів і на цій основі приймати рішення про запровадження його у свою облікову політику ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Проблема регулювання бази оподаткування щодо податків, джерелом яких є фонд оплати праці, зводиться до обмеження зростання кількості тих, хто працює, і контролю за формуванням фонду оплати праці.

4. Виявлення можливостей зменшення бази оподаткування за рахунок прямих і непрямих податкових пільг. При використанні підприємством ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» прямих податкових пільг необхідно враховувати, що всі вони мають цільовий характер. За рахунок умілого використання непрямих податкових пільг підприємство може значно зменшити базу оподаткування І, відповідно, суму податкових платежів.

5. Приведення бухгалтерського обліку і звітності у відповідність із чинними нормами.

Належний стан усіх видів обліку на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» дає змогу отримувати об'єктивну інформацію про фінансово-господарську діяльність підприємства.

Із позиції податкового планування важливий аналіз типових помилок і порушень в оподаткуванні, які виникають унаслідок неефективного функціонування системи обліку і звітності на підприємстві.

Причин помилок багато, і вони можуть бути різними [7]. До об'єктивних причин можна віднести:

нестабільність податкового законодавства, що ускладнює роботу бухгалтерів;

відсутність постійних і повних інформаційних каналів із питань податкового законодавства та інші.

6. Планування сум податкових платежів у майбутньому. Планові розрахунки суми податкових платежів на більшості підприємств здійснюється за такими основними видами податків і зборів: податок на прибуток, податок на додану вартість, акцизний податок, єдиний соціальний внесок.

Таким чином, кількість етапів податкового планування на різних підприємствах може бути неоднаковою. Це насамперед залежить від того, яка стратегічна політика була обрана керівником підприємницької структури. Тобто необхідно співвідносити цілі податкового планування зі стратегічними пріоритетами підприємства, що є умовою попередження впливу податкових ризиків в умовах ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Багато можливостей щодо використання різних засобів податкового планування пов'язано з використанням у податкових схемах офшорних територій (зон), та офшорних компаній. Світовою практикою податкового планування [57, с. 39] з використанням офшорних компаній напрацьовано багато схем, які дають змогу мінімізувати податкові платежі. Ці схеми широко практикуються багатьма компаніями всього світу. Вони стосуються більшості фінансових операцій, пов'язаних з торгівлею, посередницькою діяльністю, лізинговими операціями, страхуванням, банківською діяльністю тощо.

Наявність між багатьма країнами угод (конвенцій) про усунення подвійного оподаткування надає можливість уникнути подвійної сплати податків з одного доходу [57, с. 40].

Таким чином, податкове панування на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» щодо попередження впливу податкових ризиків в умовах ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за правильною його організації дасть змогу:

дотримуватися податкового законодавства завдяки правильному розрахунку податків, зборів та інших податкових платежів:

звести до мінімуму податкові зобов'язання;

максимально збільшити прибуток;

розробити структуру взаємовигідних угод із постачальниками і замовниками;

керувати грошовими потоками;

уникати штрафних санкцій.

На підставі податкового планування на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» повинна бути розроблена податкова стратегія підприємства. Отже, ми пропонуємо здійснювати формування податкової стратегії в розрізі таких заходів.

По-перше, визначення загального періоду формування стратегії. Головною умовою його визначення є тривалість періоду, прийнятого для формування загальної стратегії розвитку підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», оскільки податкова стратегія має стосовно неї підпорядкований характер і не може виходити за межі цього періоду (більш короткий період формування стратегії допускається). Враховуючи сьогоdnішній нестабільний розвиток економіки країни, цей період не повинен бути надто тривалим.

По-друге, дослідження чинників зовнішнього податкового середовища і податкової політики. Таке дослідження визначає вивчення економіко-правових умов діяльності підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» з урахуванням сучасного стану податкового середовища і можливих його змін у майбутньому періоді.

По-третє, формування стратегічних цілей діяльності підприємства у сфері податкового планування. Головною метою такої діяльності є підвищення рівня добробуту власників підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» і максимізація рентабельності виробництва за рахунок зниження податкових витрат. Разом з тим ця головна мета потребує

певної конкретизації з урахуванням завдань і особливостей майбутнього розвитку підприємства.

По-четверте, розробка податкової політики за окремими аспектами діяльності з планування податкових відрахувань. На відміну від податкової стратегії в цілому, податкова політика формується пише за конкретними напрямками податкового планування на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», що потребує забезпечення найбільш ефективного управління заходами, спрямованими на досягнення головної стратегічної мети цього процесу.

По-п'яте, розробка системи окремих економічних, організаційних, правових заходів із забезпечення реалізації податкової політики. Система таких заходів передбачає:

- формування на підприємстві «центрів податкової відповідальності»
- визначення прав, обов'язків і ступеня відповідальності їх керівників за результати податкового планування;
- розробку системи стимулювання робітників за їх внесок у підвищення ефективності податкового планування.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що податкове планування повинно взаємодіяти зі стратегією розвитку підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за всіма напрямками: з виробництвом, маркетингом, з планом капіталовкладень. Основною метою формування податкової політики підприємства має бути вибір найбільш ефективних варіантів здійснення податкових платежів при альтернативних формах його господарської діяльності, що дозволить значно зменшити вплив податкових ризиків на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп».

Тобто обсяг формування прибутку підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» значною мірою залежить від попередження впливу податкових ризиків. Тому кожне підприємство повинно активно використовувати законні можливості мінімізації податкових ризиків з тим,

щоб забезпечити збільшення розмірів чистого прибутку, а відповідно, і темпів свого економічного розвитку.

Таким чином, можна зробити висновок, що податкове планування на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» доцільно завжди: і коли підприємство процвітає, і коли воно балансує на межі рентабельності або, що гірше, на межі банкрутства. При цьому ще раз підкреслимо, що, формуючи податкову політику підприємства, необхідно виходити з того, що в основі її повинні лежати лише законні можливості мінімізації податкових ризиків. Усі господарські та фінансові операції ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» мають здійснюватися лише в рамках чинного податкового законодавства.

3.3. Пропозиції щодо підвищення ефективності системи податкового та фінансового обліку як основа попередження податкових ризиків на прикладі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»

На жаль, для вітчизняної практики господарювання є характерною ситуація, коли при прийнятті управлінських рішень керівники бачать конкретні проблеми, віддалені від багатьох інших сторін діяльності підприємства. Інакше кажучи, на практиці ігнорується принцип системності у сфері управління ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», що не дозволяє скоординувати дії функціональних відділів підприємства з діями фахівців із податкового планування, а з часом призводить до зниження ефективності реалізації розроблених планів на практиці. В ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» за діючих умов оподаткування дуже важливо вчасно й правильно оцінити господарську ситуацію з погляду податкових ризиків для їх попередження. Для забезпечення ефективного фінансового та податкового обліку ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» як основа попередження податкових ризиків необхідно розробляти перспективні й поточні податкові

плани як податкових платежів взагалі, так і з податку на прибуток (рис. 3.3).

Наступний крок – розрахунок суми податкових зобов'язань і показника податкового навантаження ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». У межах цього етапу складається математична модель розрахунку податку на прибуток, що сплачуються підприємством.

Наступним блоком робіт ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є розрахунок прогнозного податкового навантаження підприємства. На основі визначеної суми податкових зобов'язань з податку на прибуток і податкового навантаження складається податковий план підприємства.

Його розробка має узагальнюючий характер та базується на результатах прогнозних розрахунків, які виконуються раніше та відображені в різних розділах плану економічного й соціального розвитку підприємства.

Поточні плани з податкових платежів складаються з метою конкретизації, доповнення та коригування можливих податкових ризиків з урахуванням умов угод, укладених підприємством ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». Далі поточні податкові плани конкретизуються в платіжних податкових календарях на півріччя, квартал, місяць. Процес складання податкових платіжних календарів є безперервним, так як вплив податкових ризиків є постійним. Щодо податків і зборів безперервність може розглядатись у двох напрямках. Перший пов'язаний із відносною стабільністю сум платежів. Як свідчить практика фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств, найбільш стабільними щодо сум, які сплачуються, є: плата за землю, із застереженням – збори до соціальних фондів. Іншим напрямком є уточнення терміну сплати.

Найбільш пильну увагу варто звертати на податкові платежі з особливим механізмом сплати. Особливе місце в податковому плануванні ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» займає контроль результатів реалізації планів із податкових платежів, він забезпечує зворотний зв'язок і є невід'ємною складовою процесу прийняття й реалізації управлінських рішень щодо податкових платежів підприємства, дозволяє скоординувати діяльність

щодо досягнення стратегічних і оперативних цілей підприємства. Виявляючи позитивні риси й недоліки управлінських рішень, які стосуються податкових зобов'язань ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», організації їх виконання, контроль не лише подає інформацію для аналізу досягнення поставленої рішенням мети, але й є обов'язковою умовою виникнення нових податкових ризиків. Як «форма зворотного зв'язку» контроль результатів податкового планування дозволяє встановити, наскільки дотримуються параметри й критерії досягнення мети. Таким чином, контроль у податковому плануванні ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» виступає як джерело одержання інформації, необхідної для підтримки динамічної рівноваги підприємства та діючої системи попередження податкових ризиків.

Складання планів із податкових платежів створює умови для організації ефективного внутрішнього контролю за діяльністю як окремих відділів, що мають відношення до формування податкових зобов'язань, та й всієї ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». У плані потрібно зазначити відповідальних виконавців, певні терміни складання плану, терміни подання планів власникам капіталу, керівникам різних ланок управління.

Раціоналізація управління податковими зобов'язаннями, налагодження ефективних функціональних зв'язків відділів, які мають відношення до формування податкових зобов'язань, всебічне обґрунтування управлінських рішень, можуть бути досягнуті за умов чіткого визначення відповідальних осіб за надання даних, необхідних для здійснення податкового планування, термінів надання даних, часу обробки й подання результативної інформації ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» (рис. 3.4).

Для формування інформаційних зв'язків податкового адміністрування ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» насамперед визначається перелік відділів страхової групи, які мають відношення до формування зобов'язань із податкових платежів, згідно з отриманими результатами призначаються відповідальні особи за надання даних для податкового планування.

На вході в підсистему податкового планування ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» наявні дані про об'єкти (доходи чи їх частину; майно, вартість тощо), з якими пов'язане виникнення обов'язку підприємства сплатити податок. Вхідними даними для розробки цих планів виступають такі показники: запланований виторг від реалізації готової продукції (товарів, послуг, робіт); заплановані обсяги придбання ТМЦ (товарів) і суми витрат, пов'язаних із виробничою діяльністю підприємства (за винятком витрат на оплату праці); планова вартість виробничих основних засобів (щодо транспортних засобів додатково необхідна інформація про обсяги циліндрів двигунів); планова потреба в працівниках (середньоспискова чисельність); плановий фонд оплати праці. Якщо підприємство планує використовувати в господарській діяльності транспортні засоби, то для розрахунку планової суми податку з власників транспортних засобів необхідна інформація про розміри бази оподаткування за певним платежем, а саме дані про обсяги циліндрів двигунів вантажних і легкових автомобілів. Для підприємств-власників чи орендарів земельних ділянок для розрахунку сум податку на землю необхідні відомості про грошову оцінку земельних ділянок.

Планові розрахунки ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» у фінансовому та податковому обліку загальної суми податкових платежів виконуються за такими основними видами податків і зборів:

- а) податок на прибуток;
- б) єдиний соціальний податок.

Оцінка ефективності розробленої податкової політики. Ефективність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» можна відобразити системою таких показників:

1. Показник ділової активності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», який показує відношення надходжень на певну дату поточного року до валюти балансу на цю ж дату за попередній рік. Цей показник показує, скільки оборотів зробив капітал підприємства за певний проміжок часу (як

правило, за півріччя чи рік). Кожний оборот капіталу може приносити прибутки чи збитки.

2. Зіставлення обсягів власного капіталу і статутного капіталу.

Складовими власного капіталу ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» є:

- статутний капітал;
- додатковий капітал;
- нерозподілений прибуток;
- резервний фонд;
- інший капітал, за винятком несплаченого і вилученого капіталу.

Якщо обсяг власного капіталу перевищує обсяг статутного капіталу, то таке співвідношення характеризує прибуткову діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». Зростання дає змогу ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» здійснювати виплати дивідендів, реінвестувати капітал і т. ін.

Якщо обсяг статутного капіталу перевищує обсяг власного капіталу, то це свідчить про збиткову діяльність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» про заборгованість засновників стосовно сплати статутного капіталу.

3. Рівень сплаченого статутного капіталу. Чим він вищий, тим вищий рівень зацікавленості власників капіталу в розвитку страхової компанії [70, с. 178].

4. Показники структури активів, які визначають рівень платоспроможності ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп»:

- відношення суми інвестиційних вкладень і грошових коштів до загальної суми активів. Цей показник має наближатись до 1 (одиниці);
- відношення інвестиційних вкладень і грошових коштів до розміру страхових резервів. Цей показник має бути рівним або більшим від одиниці.

5. Рівень покриття інвестиційними активами резервів визначається як відношення обсягу інвестиційних активів та грошових коштів до резервів.

Є й інші показники ефективності функціонування суб'єктів

господарювання. Але розглянутих показників достатньо для того, щоб, проаналізувавши основні показники діяльності підприємств, які оприлюднюються щорічно.

Розроблена податкова політика вимагає оцінки її ефективності. Така оцінка здійснюється за допомогою системи відповідних показників, основним з яких є коефіцієнт ефективності оподаткування, що можливо проаналізувати за допомогою фінансового обліку. Він дозволяє отримати найбільш узагальнену характеристику ефективності вибраної податкової політики, показуючи як співвідносяться між собою показники чистого прибутку і загальної суми податкових платежів.

За допомогою вищенаведених показників оцінюються альтернативні варіанти податкової політики на основі схеми удосконалення податкового та фінансового обліку ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» (рис. 3.4), порівняння яких дозволяє вибрати для реалізації найбільш ефективний її варіант.

Різний рівень оподаткування є передумовою для запровадження фінансових схем за участі ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» з метою мінімізації податкових ризиків.

Отже, досвід країн, що пережили досить важкий економічний стан, аналогічний тому, в якому сьогодні опинилася Україна, свідчить про те, що суспільство може вирішити цілу низку економічних, соціальних та політичних проблем за допомогою ефективних методів мінімізації впливу податкових ризиків.

Для оцінювання запропонованої схеми удосконалення податкового та фінансового обліку ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» як основа попередження впливу податкових ризиків дослідимо показники рентабельності підприємства ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Таким чином, протягом досліджуваних трьох років (2017-2019рр.) рентабельність ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» постійно знижувалась, що говорить про необхідність вдосконалення податкового та фінансового обліку.

Визначення термінів надання даних повинно враховувати певні особливості. Планові суми зобов'язань із податків і зборів обчислюються враховуючи розмір об'єктів оподаткування (прибутку, виторгу від реалізації, фонду оплати праці тощо), які в свою чергу залежать від показників планів відповідних відділів підприємства. Таким чином, для розрахунку планових сум податкових зобов'язань і податкового навантаження термін подання даних для податкового планування повинен бути встановлений після складання та затвердження планів функціональних підрозділів підприємства, які мають відношення до формування податкових платежів. Фактичні суми податкових зобов'язань підприємства розраховуються бухгалтерською службою і є погодженими після здачі податкової звітності. Тому для порівняння запланованих сум податків і податкового навантаження з фактичними, виявлення відхилень і визначення факторів, які призвели до цих відхилень – термін надання даних повинен бути встановлений після погодження нарахованих зобов'язань з органами податкового контролю.

Розрахунок планових сум податкових платежів і податкового навантаження повинен здійснюватися в термін, який дозволяє до початку звітного періоду власникам та керівникам різних ланок управління оцінити податкові наслідки та внести коригування щодо розроблених рішень.

Таким чином, на основі запропонованої схеми удосконалення податкового та фінансового обліку ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» як основа попередження впливу податкових ризиків можливим є складання перспективних і поточних планів із податкових платежів. Податкова політика на основі запропонованих удосконалень є сукупністю параметрів для побудови ефективної системи попередження впливу

податкових ризиків та своєчасністю виконання податкових зобов'язань підприємства ТОВ «Нові технології».

Висновки до третього розділу

Податкове планування на ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» доцільно завжди: і коли підприємство процвітає, і коли воно балансує на межі рентабельності або, що гірше, на межі банкрутства. При цьому ще раз підкреслимо, що, формуючи податкову політику підприємства, необхідно виходити з того, що в основі її повинні лежати лише законні можливості мінімізації податкових ризиків. Усі господарські та фінансові операції ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» мають здійснюватися лише в рамках чинного податкового законодавства.

Побудувавши якісну та реальну систему управління ризиками на підприємстві ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп», спираючись на визначені теоретичні принципи, можна створити умови як для стабільного розвитку суб'єкта господарювання так і зменшити обсяг недоїмки до державного бюджету.

На основі запропонованої схеми удосконалення податкового та фінансового обліку ПАТ «УСК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» як основа попередження впливу податкових ризиків можливим є складання перспективних і поточних планів із податкових платежів. Податкова політика на основі запропонованих удосконалень є сукупністю параметрів для побудови ефективної системи попередження впливу податкових ризиків та своєчасністю виконання податкових зобов'язань підприємства .